

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2020-2021

Materia:

- **Xeografía e Historia
(1º ESO)**

INDICE		
1	Aspectos xerais da programación	
3	Contexto	
	Características do centro e do alumnado.	
	Obxectivos adaptados ao contexto	
4	Secuenciación e temporalización	
	Secuenciar e temporalizar os contidos por unidades e /ou proxectos	
5	Relacionar para cada unidade:	
	Contidos, criterios de avaliación, competencias clave e estándares	
6	Establecer para cada estándar:	
	Grao mínimo de consecución	
	Peso na cualificación	
	Instrumentos de avaliación	
	Temas transversais	
7	Metodoloxía didáctica:	
	Estratexias metodolóxicas	
	Outras decisións metodolóxicas: agrupamentos, tempos, espazos, materias, recursos	
8	Avaliación	
9	Avaliación inicial	
	Procedemento para a avaliación inicial	
	Criterios para a acreditación de coñecementos previos, no seu caso. (Bacharelato)	
10	Avaliación continua	
	Procedemento para a avaliación continua : Número e tipo de exames e outras probas a valorar	
	Criterios de cualificación: Valoración dos exames, traballo diario, interese na aula, etc.	
	Elaboración da nota media	
	Recuperación dunha proba ou exame	
	Recuperación dunha avaliación	
11	Avaliación final (ESO- BACH)	
	Quen debe ir á avaliación final?	
	En que consistirá a proba?	
	Que estándares se van a avaliar?: os das avaliacións pendentes, todos, ...	
	Como se elabora a cualificación final?: Ponderación, redondeos, etc?	
	Que criterios segue o centro para a promoción?	
12	Avaliación extraordinaria (ESO- BACH)	
	Procedementos para a avaliación extraordinaria: características da proba escrita	
13	Materias pendentes de cursos anteriores	
	Procedemento para o seguimento e avaliación das materias pendentes: Traballo, probas, etc.	
	Criterios de cualificación: valoración de traballos, probas escritas, outras.	
14	Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente	
	Indicadores de logro da planificación e do proceso de ensino	
	Indicadores de logro da práctica docente	
15	Avaliación da programación didáctica	
	Indicadores de logro sobre a programación didáctica	
16	Atención á diversidade	
	Medidas ordinarias: Organizativas	
	Medidas ordinarias: Curriculares	
	Medidas extraordinarias: Organizativas	
	Medidas extraordinarias: Curriculares	
17	Actividades complementarias e extraescolares	
	Referencia ás actividades complementarias e extraescolares recollidas na PXA.	
	Datos do departamento	Folla 23
	Relación coa Resolución do 27/07/2015 (DOG 29)	

1. ASPECTOS XERAIS E XUSTIFICACIÓN DA MATERIA

O coñecemento da sociedade, a súa organización e o seu funcionamento ao longo do tempo, é esencial para poder entender o mundo actual. Coñecer o espazo onde se desenvolven as sociedades, os recursos naturais e o uso que se lles deu achéganos datos sobre o pasado e permítenos anticipar algúns dos problemas do futuro.

As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que abranguen a realidade humana e social desde unha perspectiva global e integradora, e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais. Malia isto, a sociedade actual, cada vez máis complexa, require a intervención doutras disciplinas como a economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte, que achegan análises diferentes e complementarias, para a mellor comprensión da realidade social.

En ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende afondar nos coñecementos adquiridos polo alumnado na educación primaria; favorecer a comprensión dos acontecementos, os procesos e os fenómenos sociais no contexto en que se producen, tendo sempre en consideración as escalas de estudo (o mundo, Europa, España e Galicia); analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo en que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo en que se desenvolve a vida en sociedade.

A achega da materia de Xeografía e Historia ao desenvolvemento das competencias chave é moi salientable. Deste xeito, poderíamos dicir que a través da materia se desenvolven competencias que na práctica funcionan como propias (as competencias sociais e cívicas, en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, en Xeografía); a competencia de conciencia e expresións culturais ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións artísticas e a evolución do pensamento e da cultura teñen na historia, e de maneira específica na historia da arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor evidénciase na dimensión conceptual desa competencia posta en relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedemental dela.

O desenvolvemento das competencias de comunicación lingüística e dixital, e de aprender a aprender, impregnan todo o currículo de Xeografía e Historia, pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo dos catro cursos de ESO.

A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, nos bloques titulados "O medio físico" e "O espazo humano", e en cuarto curso céntrase na globalización.

A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos de ESO.

Na secuencia dos tres primeiros cursos de ESO tivéronse en especial consideración dous factores: por unha banda procurouse unha repartición o máis equilibrada posible entre a Xeografía e a Historia nos tres cursos e, por outra, intentouse secuenciar do xeral ao particular, traballando nos primeiros cursos con contidos máis globalizados e incrementando o nivel de complexidade á medida que se avanza na etapa. Dese xeito, procúrase ir da identificación e da localización dos primeiros cursos en xeografía cara a realización de tarefas máis elaboradas no remate da etapa. A Historia recibe un tratamento semellante, pois os contidos cos que o alumnado traballará nos primeiros cursos presentan un enfoque máis xeral, que abrangue o devir humano ata o século XVIII e deixa o derradeiro curso da etapa para o estudo da historia contemporánea. En todo caso, a evolución histórica dos dereitos da muller ata a actualidade debe formar parte do desenvolvemento curricular a aplicar na aula.

Deberase ter en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación. A materia de Xeografía e Historia é un vehículo adecuado para animar ao emprendemento. Ademais, o desenvolvemento sustentable e o medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. É moi importante ter presente o papel do/da docente como orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes.

3. CONTEXTO

1.- Contexto do centro

* Características do centro:

Situación

R/ Orquídea, 45
27004-Lugo

Centros adscritos

CEIP de Casás
CEIP Menéndez Pelayo

Características singulares

O centro está situado nunha zona periférica da cidade, de contorna socioeconómica media-baixa con abundancia de vivendas sociais.

* Características do alumnado:

Lingua materna dominante

Castelán e galego.

Alumnado con NEAE no curso actual

Un Alumno de espectro autista, que adoita estar nun aula especializada.

Problemas sociais destacados: abandono escolar, poboación inmigrante, absentismo, violencia e/ou acoso escolar, ...

Casos illados de alumnado con familias desestruturadas e en situación socioeconómica desfavorecida, que adoitan presentar problemas educativos.

Outras características

Poboación de etnia xitana: unha altísima porcentaxe non adoita rematar a ESO.

Poboación inmigrante: número non relevante de alumnos/as, en xeral ben integrados.

2.- Obxectivos da ESO (adaptados ao contexto do centro e do alumnado):

1	a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
2	b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
3	c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
4	d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
5	e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
6	f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
7	g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar,

	tomar decisións e asumir responsabilidades.
8	h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
9	i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
10	l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
11	m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
12	n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
13	ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
14	o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4. SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS 1º ESO

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación	
	Tema / U.D.	Bloque	Contido		Mes	Sesións		
1ª Avaliac.		B1	BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO					
	1	B1.1	A terra e o sistema solar	1	Setem.	6		
		B1.2	A representación da terra					
		B1.3	As proxeccións e o sistema de coordenadas. As imaxes satélite e os seus principais usos					
		B1.4	A localización. Latitude e lonxitude					x
	2	B1.5	Os trazos principais do relevo do mundo. O clima: elementos e factores. Diversidade climática	2,3,4,5,6	Out / Nov	18		x
		B1.6	Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía					
	3	B1.7	O medio natural europeo. Principais trazos	5,6	Nov / Dec	12		
		B1.8	As unidades do relevo do espazo xeográfico europeo					
		B1.9	Os conxunto bioclimáticos do espazo xeográfico europeo					
		B1.10	A diversidade de espazos naturais europeos					
B1.11		O medio natural: áreas e problemas mediambientais					x	

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto / Unid. Did.	Temporalización		Probas avaliación
	Tema / U.D.	Bloque	Contido		Mes	Sesións	
2ª Avaliac.	4	B3	BLOQUE 2: A HISTORIA	Introducción a Historia	Xan.	2	
		B3.1	A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia				
		B3.2	As fontes históricas				
		B3.3	Cambio e continuidade				
		B3.4	O tempo histórico				
	5	B3.5	O vocabulario histórico e artístico				x
		B3.6	A evolución das especies e a hominización	8	Xan / Feb	7	
		B3.7	A periodización da Prehistoria e a Idade Antiga				
		B3.8	A Prehistoria e a Idade Antiga: unha visión global				
		B3.9.1	Paleolítico: etapas; características das formas de vida; os cazadores colectores				
	B3.9.2	Neolítico: A revolución agraria e a expansión das sociedades humanas: sedentarismos					
	6	B3.9.3	A prehistoria galega: os megalitos, os petroglifos				x
		B3.10	A aparición dos ritos: restos materiais e artísticos, pintura e escultura				
		B3.11	A Idade Antiga: As primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política	9	Feb / Mar	20	
		B3.12	A Idade Antiga: A invención da escritura				
B3.13		A Idade Antiga: A historia de Exipto					
B3.14	A Idade Antiga: a relixión Exipcia						
B3.15	A Idade Antiga: A arte en Mesopotamia e Exipto						
3ª Avaliac.	7	B3	BLOQUE 3: A HISTORIA	10	Abril	12	
		B3.16	O mundo clásico. Grecia: As "polis" gregas e a súa expansión				
3ª Avaliac.	7	B3.17	O mundo clásico. Grecia: A expansión comercial e política das "polis" gregas				
		B3.18	O mundo clásico. O imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: o helenismo				x
		B3.19	O mundo clásico. Grecia e o helenismo: a arte, a ciencia, o teatro e a filosofía				
		B3.20	O mundo clásico: Orixe e etapas da historia de Roma. A república e o imperio, organización política ...	11	Maio	12	
	B3.21	O mundo clásico: A arte romana: arquitectura, escultura e pintura					
9	B3.22	A península Ibérica: os pobos prerromanos, a Hispania romana, a Gallaecia. Romanización. Cidade e ...	12	Xuño	6	x	

1º de ESO

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O medio físico				
b e f g	B1.1. A Terra: a Terra no Sistema Solar.	B1.1. Coñecer o Sistema Solar e establecer as relacións entre os movementos da terra e a existencia das estacións e do día e da noite, e comprender a súa importancia na distribución dos climas e da Biota.	XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.	CAA CMCCT CD
			XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferencia zonas do planeta de similares horas.	CAA CMCCT CD
b e f g	B1.2. Representación da Terra. Escala e linguaxe cartográfica.	B1.2. Identificar e distinguir os sistemas de representación cartográfica, en soporte analóxico e dixital, e as súas escalas	XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e compara unha proxección de Mercator con unha de Peters.	CAA CMCCT CD
b e f g	B1.3. Proxeccións e sistemas de coordenadas. Imaxes de satélite e os seus principais usos.	B1.3. Analizar e identificar o mapa, e coñecer as imaxes de satélite e os seus usos principais.	XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas.	CAA CMCCT CD
b e f g	B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.	CAA CMCCT CD
			XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA CMCCT CD
b e f g h	B1.5. Trazos principais do relevo do mundo. Clima: elementos e factores. Diversidade climática no planeta.	B1.5. Localizar no mapamundi físico as principais unidades do relevo mundiais, os grandes ríos e as grandes zonas climáticas, e identificar as súas características.	XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.	CAA CMCCT CD
b e f g h	B1.6. Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.	B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais.	XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais.	CAA CMCCT CD CCL
			XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflictan os elementos máis importantes.	CAA CMCCT CD CCL
b e f g h m	B1.7. Medio natural europeo: principais trazos.	B1.7. Ser capaz de describir as peculiaridades do medio físico europeo.	XHB1.7.1. Explica as características xerais do relevo europeo.	CAA CMCCT CD CCL CAA
b e f g	B1.8. Unidades do relevo do espazo xeográfico europeo.	B1.8. Situar no mapa de Europa as unidades e os elementos principais do relevo continental.	XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.	CAA CMCCT CD
b e f h m	B1.9. Conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.	B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.	XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa.	CAA CMCCT CD CCL
			XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	CAA CMCCT CD
b e f m	B1.10. Diversidade de espazos naturais europeos.	B1.10. Coñecer os principais espazos naturais do noso continente.	XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais.	CAA CMCCT CD
b e f g h m	B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.	B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.	B1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	CAA CMCCT CD CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 3. A Historia				
g l ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC CCEC
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	CSC CAA
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.	CSC CAA
			XHB3.2.3. Compara dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.	CSC CAA
l ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT
f l ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT
h l ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL
f l	B3.6. Evolución das especies e a hominización.	B3.6. Entender o proceso de hominización.	XHB3.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.	CSC CMCCT
f l	B3.7. Periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.	B3.7. Datar a Prehistoria e a Idade Antiga, e distinguir a escala temporal de etapas como estas.	XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga.	CSC CMCCT
f g l	B3.8. Prehistoria e Idade Antiga: visión global.	B3.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.	XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT CAA
c g h l ñ	B3.9.1. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores colectores. B3.9.2. Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social. B3.9.3. Prehistoria galega: megalitos e petróglifos.	B3.9. Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	XHB3.9.1. Explica a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un.	CSC CCL CAA
			XHB3.9.2. Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.	CSC CAA
l ñ	B3.10. Aparición dos ritos: restos materiais e artísticos; pintura e escultura.	B3.10. Identificar os primeiros ritos relixiosos.	XHB3.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".	CSC CCEC
a c d g h l	B3.11. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.	B3.11. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do neolítico.	XHB3.11.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto.	CSC CAA CCL
g h l	B3.12. Idade Antiga: invención da escritura.	B3.12. Recoñecer a importancia da descuberta da escritura.	XHB3.12.1. Diferencia entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).	CSC CAA
f g h l	B3.13. Idade Antiga: historia de Exipto.	B3.13. Explicar as etapas en que se divide a historia de Exipto.	XHB3.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.	CSC CMCCT CAA
			XHB3.13.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto.	CSC CCL
g h l	B3.14. Idade Antiga: relixión exipcia.	B3.14. Identificar as principais características da relixión exipcia.	XHB3.14.1. Explica como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.	CSC CCEC CCL
			XHB3.14.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.	CSC CCEC CAA
g h l	B3.15. Idade Antiga: arte en Mesopotamia e Exipto.	B3.15. Localizar e describir algúns exemplos arquitectónicos de Exipto e de Mesopotamia.	XHB3.15.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.	CSC CCEC CAA
a c d g h l	B3.16. Mundo clásico. Grecia: as "polis" gregas e a súa expansión.	B3.16. Coñecer os trazos principais das polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.	XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de fontes históricas de diferentestipos	CSC CAA
			XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	CSC CCL CAA
g l	B3.17. Mundo clásico. Grecia: expansión comercial e política das polis gregas.	B3.17. Entender a transcendencia do concepto de colonización.	XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.	CSC CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
a c d g l	B3.18. Mundo clásico. Imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: helenismo.	B3.18. Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.	XHB3.18.1. Elabora un mapa do imperio de Alexandre.	CSC CAA
			XHB3.8.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.	CSC CAA
f g h l n	B3.19. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.	B3.19. Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.	XHB3.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.	CSC CCEC CCL
			XHB3.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.	CSC CCEC CMCCT CAA CCL
a c d g l	B3.20. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.	B3.20. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.	XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas etapas da expansión de Roma.	CSC CAA
			XHB3.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.	CSC CAA
g l n ñ	B3.21. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.	B3.21. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando entre os que son específicos.	XHB3.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.	CSC CCEC CAA
g l n ñ	B3.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. Proceso de romanización. A cidade e o campo.	B3.22. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.	XHB3.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.	CSC CAA
			XHB3.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.	CSC CCEC CAA
			XHB3.22.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.	CSC CCEC

IES "Leiras Pulpeiro"
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARI

1.- Estratexias metodolóxicas

1. Aspectos xerais

Posibles aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado
- Ter en conta a diversidade: respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe
- Potenciar as metodoloxía activas:
 - Combinar traballo individual e cooperativo
 - Aprendizaxe por proxectos
- Enfoque orientado á realización de tarefas e resolución de problemas
- Uso habitual das TIC
- Papel facilitador do profesor/a

2. Estratexias metodolóxicas

Posibles estratexias:

- Memorización comprensiva
- Indagación e investigación sobre documentos, textos, prensa...
- Elaboración de sínteses
- Análise de documentos, gráficos, mapas, táboas de datos
- Comentarios de textos, gráficos, mapas
- Resolución de problemas
- Estudo de casos (proxectos)
- Simulacións

3. Secuenciación habitual de traballo na aula

Posible secuencia:

Motivación:

- Presentación actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado
- Información complementaria para reforzo e apoio
- Información complementaria para afondamento e ampliación

Traballo persoal

- Lectura e comprensión de textos
- Análise de documentos, pequenas investigación, etc.
- Resposta a preguntas
- Resolución de problemas
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.
- Elaboración de mapas, gráficas, sínteses, mapas conceptuais.
- Memorización comprensiva

Avaliación:

- Análise de producións: caderno, mapas, comentarios, (Rúbricas)
- Exposicións orais
- Probas escritas
- Traballos individuais e en grupo
- Observación do traballo na aula

2.- Outras decisión metodolóxicas

1.- Agrupamentos

Hai dous agrupamentos.

4. Materiais

Utilízase o libro de texto específico e material audiovisual.

5. Recursos didácticos

Mapas, documentais, fotocopias...

7.- AVALIACIÓN

Inicial, continua, final, extraordinaria. Pendentes

1. Procedementos de avaliación inicial

A avaliación inicial realizarase a principios de outubro

Consistirá en preguntas curtas, tipo test e interpretación de gráficos, tanto poden ser xeográficos como liñas do tempo.

A información á familia realizarase, caso de considerarse necesario, a través do titor/a tras a sesión da avaliación inicial

2.- Procedemento avaliación continua

Calificación dos contidos:

Os contidos da materia ponderarán 60 % como máximo na calificación final

- Realizaranse dous exames, como mínimo, por avaliación. Os exames só farán media se a calificación é de 5 o superior. Os exámenes de menos de 5 deberán repetirse. Recordar que a calificación dun 5 non significa que o alumno saiba a metade do exame, senon que ten coñecementos suficientes para superar a materia.
- Dous exames de mapas mudos por avaliación, que se poderán facer conxuntamente co examen de contidos. Os coñecementos xeográficos demostrados cos mapas poderarán un 20% da nota total. Nos exames de mapas só se admitirán un 25% de erros sobre os ítems a localizar e é condición indispensable para aprobar a asignatura.

Calificación das actividades:

Fundamentalmente faranse os seguintes tipos de actividades:

- Os alumnos deben entregar, de forma individual, un blog cos traballos de investigación solicitados ou ben noutro formato que o profesor considere oportuno. Ísta é unha condición indispensable para aprobar o curso.

-Exposicions orais en grupo sobre temas que elixirán os alumnos, sempre relacionados coa materia impartida. Faranse cando menos dúas exposicións orais ó longo do curso.

Interpretación de mapas, gráficos, datos estatísticos e a análise correspondente e comentario.

Asimesmo avaliaranse en todas e cada una das probas as distintas competencias, facendo fincapé na lingüística e na matemática.

Estes traballos ponderarán dende un 20% da nota final.

A non presentación de traballos sen motivo xustifico será motivo para non obter aprobado. A data límite de presentación dos traballos será unha semana antes da data de avaliación.

O sistema de avaliación é contínuo se ben os profesores do departamento resérvanse a capacidade de aplicala de dous xeitos diferentes, tendo en conta que os contidos non son progresivos:

- Avaliar a primeira avaliación e a segunda por separado, para que o alumno poida recuperalas, tamén por separado. É dicir, se a primeira está suspensa e a segunda aprobada, tería que recuperar a primeira. A terceira será avaliada globalmente.

- Avaliar a 1ª e 2ª de xeito contínuo. É dicir, o alumno poderá aprobar a primeira e suspender a segunda e a nota da segunda será media das dúas.

O sistema de recuperación

Haberá un exame de recuperación dos contidos de cada avaliación. Asimesmo o alumno debe presentar aqueles traballos requeridos polo profesor na avaliación anterior e que ou ben non se presentaran ou que foran calificados con menos de 5 ou a media do traballo cos exames non fora suficiente para aprobar.

4.- Procedemento avaliación final

Quen debe ir á avaliación final?

Aqueles alumnos que non teñan unha calificación media ao longo do curso de cinco ou máis, ou que teñan algunha das avaliación calificadas con menos de 5.

A proba será preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución

5.- Procedemento de avaliación extraordinaria

A proba serán preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución.

8.- OUTRAS AVALIACIÓN

1.- Avaliación da proceso de ensino e de práctica docente	Escala			
(Indicadores de logro)				
Proceso de ensino:	1	2	3	4
1.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3.- Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5.- Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7.- Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8.- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11.- Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1.- Como norma xeral fanase explicacións xerais para todo o alumnado				
2.- Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4.- Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6.- Intercálase o traballo individual e en equipo?				
5.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
6.- Incorporáanse ás TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				

7.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
8.- Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				
9.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
10.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
11.- Cal é o grao de implicación nas funcións de tutoría e orientación do profesorado?				
12.- Realizáronse as ACS propostas e aprobadas?				
13.- As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares				
14.- Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

2.- Avaliación da programación didáctica

1.- Mecanismo revisión

A programación revoisárase anualmente e en caso de desaxuste coa práctica docente compre revisala cando se detecte o desfase ou os problemas de adaptación.

Que medidas se adoptarán en caso de desfase

2.- Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica (Indicadores de logro)	Escala			
	1	2	3	4
1.- Diseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunción e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asígnouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Diseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				

16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?				
17.- Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?				
18.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
19.- Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación				
20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
21.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
22.- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentes?				
23.- Fixáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?				
24.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
25.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
26.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEE?				
27.- Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?				
28.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
29.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
30.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
31.- Contribuíuse desde a materia ao plan de lectura do centro?				
32.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?				

Observacións:

9.- ATENCIÓN A DIVERSIDADE

Medidas de atención á diversidade no presente curso

MEDIDAS ORDINARIAS

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
<p>1. Adecuouse a estrutura organizativa do centro e/ou da aula para algún alumno/a ou grupo?</p> <p>a) Tempos diferenciado, horarios específicos, etc. Existen espazos diferenciados e horarios específicos</p> <p>b) b) Espazos diferenciados? Sí</p> <p>c) c) Materiais e recursos didácticos diferenciados? Sí</p> <p>2. Faise algún desdoblamento de grupos?</p>	<p>1. Faise algunha adaptación metodolóxica para algún alumno/grupo como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.? Sí</p> <p>2. Adáptanse os tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a? Sí</p>

<p>No</p> <p>3. Faise algún reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula?</p> <p>Si</p> <p>4. Faise algún reforzo e/ou apoio fóra da/s aula/as a algún alumno/a?</p> <p>Non</p> <p>6. Que medidas se propoñen para o alumno enviado á aula de convivencia?</p> <p>Traballos</p>	<p>3. Existe algún programa de reforzo en áreas instrumentais (LC/LG/MT) para alumnado de 1º e 2º da ESO?</p> <p>Si</p> <p>4. Existe algún programa de recuperación de materias non instrumentais (2º ESO)?</p> <p>Non</p> <p>5. Existe algún programa específico para alumnado repetidor da materia?</p> <p>Non</p>
--	--

Medidas de atención á diversidade no presente curso

MEDIDAS EXTRAORDINARIAS

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
<p>1. Canto alumnado recibe apoio por profesorado especialista en PT/AL?</p> <p>Si</p> <p>2. Existe algún grupo de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro)?</p> <p>Non</p> <p>3. Existe algún grupo de adaptación da competencia curricular(Al. estranxeiro)?</p>	<p>1. Existe algunha Adaptación Curricular na materia? ¿Cantas?</p> <p>Si,1</p> <p>2. Foi autorizado para a materia algún agrupamento flexible/específico?</p> <p>Si</p> <p>3. Existe algún Programa de Mellora do Aprendizaxe e Rendemento (PMAR)?</p>

<p>Non</p> <p>4. Existe algunha outra medida organizativa: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.?</p> <p>Non</p>	<p>Non</p> <p>4. Flexibilizouse para algún alumno/a o período de escolarización?</p> <p>Non</p> <p>5. Describir o protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia, os reforzos, apoios, adaptación, etc. (Coordinación cos PT/AL/Outro profesorado de apoio/profesorado agrupamento/ etc</p>
--	--

10. Actividades complementarias e extraescolares

11. Datos departamento

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Xeografía e Historia	1º ESO		Xose Manuel Rubianes
Xeografía e Historia	1º ESO		José A. Rey Fernández

IES “Leiras Pulpeiro”
R/ Orquidea nº 45. 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

IES
LEIRAS PULPEIRO

Depto. Ciencias Socias, Xeografía e Historia

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2020-2021

Materia:

- **Xeografía e Historia**
(2º ESO)

ÍNDICE

- 1. Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Xeografía e Historia de 2º de ESO**
- 2. Contexto: características do centro e do alumnado**
- 3. Obxectivos da ESO adaptados**
- 4. Contidos, criterios de avaliación, competencias clave e estándares de aprendizaxe.**
- 5. Metodoloxía**
- 6. Avaliación**
- 7. Plan de reforzo polo contexto Covid-19:**
 - **Metodoloxía**
 - **Avaliación**
- 8. Atención á diversidade**
- 9. Actividades complementarias**
- 10. Datos do Departamento**

1- Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Xeografía e Historia de 2º de

ESO:

O coñecemento da sociedade, a súa organización e o seu funcionamento ao longo do tempo, é esencial para poder entender o mundo actual. Coñecer o espazo onde se desenvolven as sociedades, os recursos naturais e o uso que se lles deu achéganos datos sobre o pasado e permítenos anticipar algúns dos problemas do futuro.

As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que abranguen a realidade humana e social desde unha perspectiva global e integradora, e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais. Malia isto, a sociedade actual, cada vez máis complexa, require a intervención doutras disciplinas como a economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte, que achegan análises diferentes e complementarias, para a mellor comprensión da realidade social.

En ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende afondar nos coñecementos adquiridos polo alumnado na educación primaria; favorecer a comprensión dos acontecementos, os procesos e os fenómenos sociais no contexto en que se producen, tendo sempre en consideración as escalas de estudo (o mundo, Europa, España e Galicia); analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo en que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo en que se desenvolve a vida en sociedade.

A achega da materia de Xeografía e Historia ao desenvolvemento das competencias chave é moi salientable. Deste xeito, poderíamos dicir que a través da materia se desenvolven competencias que na práctica funcionan como propias (as competencias sociais e cívicas, en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, en Xeografía); a competencia de conciencia e expresións culturais ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións artísticas e a evolución do pensamento e da cultura teñen na historia, e de maneira específica na historia da arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor evidénciase na dimensión conceptual desa competencia posta en relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedemental dela.

O desenvolvemento das competencias de comunicación lingüística e dixital, e de aprender a aprender, impregnan todo o currículo de Xeografía e Historia, pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo dos catro cursos de ESO.

A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, nos bloques titulados "O medio físico" e "O espazo humano", e en cuarto curso céntrase na globalización.

A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos de ESO.

Na secuencia dos tres primeiros cursos de ESO tivéronse en especial consideración dous factores: por unha banda procurouse unha repartición o máis equilibrada posible entre a Xeografía e a Historia nos tres cursos e, por outra, intentouse secuenciar do xeral ao particular, traballando nos primeiros cursos con contidos máis globalizados e incrementando o nivel de complexidade á medida que se avanza na etapa. Dese xeito, procúrase ir da identificación e da localización dos primeiros cursos en

xeografía cara a realización de tarefas máis elaboradas no remate da etapa. A Historia recibe un tratamento semellante, pois os contidos cos que o alumnado traballará nos primeiros cursos presentan un enfoque máis xeral, que abrangue o devir humano ata o século XVIII e deixa o derradeiro curso da etapa para o estudo da historia contemporánea. En todo caso, a evolución histórica dos dereitos da muller ata a actualidade debe formar parte do desenvolvemento curricular a aplicar na aula.

Deberase ter en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación. A materia de Xeografía e Historia é un vehículo adecuado para animar ao emprendemento. Ademais, o desenvolvemento sustentable e o medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. É moi importante ter presente o papel do/da docente como orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes.

2. Contexto: características do centro e do alumnado

R/ Orquídea, 45

27004-Lugo

Centro adscritos

CEIP de Casás

CEIP Menéndez Pelayo

Para BAC: CPI de Friol

O IES Leiras Pulpeiro é un centro que acolle actualmente ensino secundario obrigatorio (ESO) e Bacharelato (BAC). Ten matriculados perto de 500 alumnos e no curso actual están repartidos en 5 grupos d 1º Eso, 6 de 2º ESO, 4 de 3º Eso, 4 de 4º ESO, tres de 1º de BAC e 2 de 2º de BAC.

Ten uns 55 profesores, dos cales a maioría teñen destiño definitivo no centro o que garante a continuidade dos proxectos educativos.

Está situado nunha zona periférica da cidade, en barrios onde escasean os servizos públicos e negocios, abundan ás vivendas sociais e espazos urbanizados mesturados con explotacións agrícolas destinadas ao autoconsumo.

Os alumnos proveñen destes contextos de clases medias-baixas, ccon familias con poucos recursos, elevada taxa de paro e ás veces familias desestructuradas.

A poboación inmigrante é numerosa, destacando aquela que procede de países do centro e sur do continente americano e tamén de Marrocos. Tamén temos bastante alumnado de etnia xitana.

A taxa de abandono escolar é un problema sobre todo nos curso 2º e 3º da ESO a a taxa de repetición de curso é elevada.

A Bacharelato adoitan incorporarse alumnos procedentes do medio rural, da localidade de Friol e tamén doutros centros da cidade, preferentemente do Divino Maestro.

O centro conta tamén cunha aula de alumnos TEA que conta con persoal especializado. A sensibilización con este tipo de alumnado é un obxectivo de todo o claustro do centro.

3. Obxectivos da ESO adaptados

	a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
	b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
	c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
	d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
	e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
	f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
	g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
	h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
	i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
0	l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
1	m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar

	criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
2	n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
3	ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
4	o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4. Contidos, criterios de avaliación, competencias clave, e estándares de aprendizaxe.

Repaso terceira avaliación de 1º eso:

B3.16. Mundo clásico. Grecia: as "polis" gregas e a súa expansión.	B3.16. Coñecer os trazos principais das polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.	XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de fontes históricas de diferentes tipos		CSC CAA	1ª avaliación
		XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	B3.16 XHB3.16.1	CSC CCL CAA	1ª avaliación
B3.17. Mundo clásico. Grecia: expansión comercial e política das polis gregas.	B3.17. Entender a transcendencia do concepto de colonización.	XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.	B3.17 XHB3.17.1	CSC CAA	1ª avaliación
B3.18. Mundo clásico. Imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: helenismo.	B3.18. Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.	XHB3.18.1. Elabora un mapa do imperio de Alexandre.	B3.18 XHB3.18.1	CSC CAA	1ª avaliación
		XHB3.8.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.	XHB3.8.2	CSC CAA	1ª avaliación
B3.19. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.	B3.19. Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.	XHB3.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.	B3.19 XHB3.19.1	CSC CCEC CCL	1ª avaliación
		XHB3.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.	XHB3.19.2	CSC CCEC CMCCT CAA CCL	1ª avaliación
B3.20. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.	B3.20. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.	XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas etapas da expansión de Roma.		CSC CAA	1ª avaliación
		XHB3.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.		CSC CAA	1ª avaliación

B3.21. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.	B3.21. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando entre os que son específicos.	XHB3.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.	B3.21 XHB3.21.1	CSC CCEC CAA	1ª avaliación
B3.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. Proceso de romanización. A cidade e o campo.	B3.22. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.	XHB3.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.	XHB3.22.1	CSC CAA	1ª avaliación

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
Bloque 1. O medio físico					
▪ B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.	▪ B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	▪ XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.		▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD	2ª avaliación
▪ B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	▪ B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	▪ XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	B1.2 XHB1.2.1.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL	2ª avaliación
▪ B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.	▪ B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	▪ XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	B1.3 XHB1.3.1	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD	2ª Avaliación
		▪ XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	XHB1.3.2	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL	2ª avaliación
▪ B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.	▪ B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	▪ XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	B1.4 XHB1.4.1	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD	2ª avaliación
		▪ XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	XHB1.4.2	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL	2ª avaliación
▪ B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.	▪ B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	▪ XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.		▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL	2ª Avaliación
		▪ XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.		▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD	2ª Avaliación

		<ul style="list-style-type: none"> XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia. 	B1.6 XHB1.6.1	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD CCL 	2ª Avaliación
Bloque 2. O espazo humano					
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas. 	B2.1 XHB2.1.1	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento. 	XHB2.1.2	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Poboación europea: distribución e evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea. 	B2.2 XHB2.2.1	<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CSC CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica. 	XHB2.2.2	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas. 	B2.3 XHB2.3.1	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España. 	XHB2.3.2	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais. 	B2.4 XHB2.4.1	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Proceso de urbanización no planeta. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación 	B2.5	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT 	3ª avaliación

	papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	urbana no mundo.	XHB2.5.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica. 	XHB2.5.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. 	B2.6 XHB2.6.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente. 	XHB2.6.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita. 	B2.7 XHB2.7.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles. 	B2.8 XHB2.8.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos. 	XHB2.8.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Paisaxes no territorio español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes. 	B2.9 XHB2.9.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica. 	XHB2.10.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	3ª avaliación
Bloque 3. A historia					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos 	XHB3.1.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC 	3ª avaliación

	determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	que son herdanza do pasado.			
▪ B3.2. Fontes históricas.	▪ B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	▪ XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.		▪ CSC ▪ CAA	3ª avaliación
		▪ XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.		▪ CSC ▪ CAA	3ª avaliación
▪ B3.3. Cambio e continuidade.	▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	▪ XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	XHB3.3.1	▪ CSC ▪ CMCCT	3ª avaliación
		▪ XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	XHB3.3.2	▪ CSC ▪ CMCCT	3ª avaliación
▪ B3.4. Tempo histórico.	▪ B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	▪ XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.		▪ CSC ▪ CMCCT	3ª avaliación
▪ B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	▪ XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	B3.5 XHB3.5.1	▪ CSC ▪ CCL	3ª avaliación
▪ B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).	▪ B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	▪ XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.		▪ CSC ▪ CAA	2ª avaliación
▪ B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.	B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	▪ XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	B3.7 XHB3.7.1	▪ CSC ▪ CAA	2ª avaliación
▪ B3.8. Feudalismo.	▪ B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	▪ XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	B3.8 XHB3.8.1	▪ CSC	2ª Avaliación
▪ B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.	▪ B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	▪ XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	B3.9 XHB3.9.1	▪ CSC ▪ CCEC	3ª avaliación
		▪ XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	XHB3.9.2	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CCL	3ª avaliación
▪ B3.10. Reconquista e repoboación.	▪ B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na	▪ XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e	B3.10 XHB3.10.1	▪ CSC ▪ CAA	3ª avaliación

	Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus.	repopoación cristiás na Península Ibérica.			
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago. 	XHB3.10.2	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas. 	B3.11 XHB3.11.1	<ul style="list-style-type: none"> CSC 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.12. Arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica. 	B3.12. XHB3.12.1	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL 	2ª Avaliación

5- METODOLOXÍA:

O presente curso comenzará con un repaso da terceira avaliación de 1º de ESO, que non se puido dar polo confinamento. Abrangue os seguintes contidos, refrexados no apartado anterior:

As Civilizacións Fluviaais: Mesopotamia e Exipto.

A Civilización Grega.

A Civilización Romana.

1.- Estratexias metodolóxicas:

Aspactos xerais:

Posibles aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado
- Ter en conta a diversidade: respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe
- Potenciar as metodoloxía activas:
 - Combinar traballo individual e cooperativo
 - Aprendizaxe por proxectos
- Enfoque orientado á realización de tarefas e resolución de problemas
- Uso habitual das TIC
- Papel facilitador do profesor/a

Posibles estratexias:

- Memorización comprensiva
- Indagación e investigación sobre documentos, textos, prensa...
- Elaboración de sínteses
- Análise de documentos, gráficos, mapas, táboas de datos
- Comentarios de textos, gráficos, mapas
- Resolución de problemas
- Estudo de casos (proxectos)
- Simulacións

Motivación:

- Presentación actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado
- Información complementaria para reforzo e apoio
- Información complementaria para afondamento e ampliación

Traballo persoal

- Lectura e comprensión de textos
- Análise de documentos, pequenas investigación, etc.
- Resposta a preguntas
- Resolución de problemas
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.
- Elaboración de mapas, gráficas, sínteses, mapas conceptuais.
- Memorización comprensiva
- Exposicións orais
- Probas escritas
- Traballos individuais e en grupo
- Observación do traballo na aula

Avaliación:

Análise de producións: caderno, mapas, comentarios, rúbricas.

6- Avaliación:

Procedementos de avaliación inicial:

A avaliación inicial realizarase a principios de outubro respecto aos contidos da primeira e da segunda avaliación de 1º da ESO.

Consistirá en preguntas curtas tipo test e interpretación de gráficos, tanto poden ser xeográficos como liñas de tempo.

A información á familia realizarase, en caso necesario, a través do titor/a tras a sesión da avaliación inicial.

Procedemento avaliación continua:

Calificación dos contidos:

Os contidos da materia avaliados a través de probas, ponderarán 70 % na calificación final.

- Realizaranse dous exames, como mínimo, por avaliación. Os exames só farán media se a calificación é de 5 o superior. Os exámenes de menos de 5 deberán repetirse. Recordar que a calificación dun 5 non significa que o alumno saiba a metade do exame, senon que ten coñecementos suficientes para superar a materia.

- Dous exames de mapas mudos por avaliación, que se poderán facer conxuntamente co examen de contidos. Os coñecementos xeográficos demostrados cos mapas poderarán un 20% da nota total. Nos exames de mapas só se admitirán un 25% de erros sobre os ítems a localizar e é condición indispensable para aprobar a asignatura.

Calificación das actividades:

Fundamentalmente faranse os seguintes tipos de actividades:

- Os alumnos deben entregar, de forma individual, un blog cos traballos de investigación solicitados ou ben noutro formato que o profesor considere oportuno. Ísta é unha condición indispensable para aprobar o curso.

-Exposicions orais en grupo sobre temas que elixirán os alumnos, sempre relacionados coa materia impartida. Faranse cando menos dúas exposicións orais ó longo do curso.

Interpretación de mapas, gráficos, datos estadísticos e a análise correspondente e comentario.

Estes traballos ponderarán dende un 30% da nota final.

A non presentación de traballos sen motivo xustificado será motivo para non obter aprobado. A data límite de presentación dos traballos será unha semana antes da data de avaliación.

O sistema de avaliación é continua se ben os profesores do departamento resérvanse a capacidade de aplicala de dous xeitos diferentes, tendo en conta que os contidos non son progresivos:

- Avaliar a primeira avaliación e a segunda por separado, para que o alumno poida recuperalas, tamén por separado. É dicir, se a primeira está suspensa e a segunda aprobada, tería que recuperar a primeira. A terceira será avaliada globalmente.

- Avaliar a 1ª e 2ª de xeito contínuo. É dicir, o alumno poderá aprobar a primeira e suspender a segunda e a nota da segunda será media das dúas.

O sistema de recuperación

Haberá un exame de recuperación dos contidos de cada avaliación. Asimesmo o alumno debe presentar aqueles traballos requeridos polo profesor na avaliación anterior e que ou ben non se presentaran ou que foran calificados con menos de 5 ou a media do traballo cos exames non fora suficiente para aprobar.

Procedemento avaliación final:

Quen debe ir á avaliación final? Aquellos alumnos que non teñan unha calificación media ao longo do curso de cinco ou máis, ou que teñan algunha das avaliación calificadas con menos de 5.

A proba será preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución

A proba serán preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución.

1.- Avaliación da proceso de ensino e de práctica docente (Indicadores de logro)	Escala			
	1	2	3	4
Proceso de ensino:				
1.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3.- Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5.- Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7.- Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8.- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11.- Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
	1.- Como norma xeral fanase explicacións xerais para todo o alumnado			
2.- Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4.- Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6.- Intercálase o traballo individual e en equipo?				
5.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
6.- Incorporáanse ás TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
7.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
8.- Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames, etc?				
9.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
10.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
11.- Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?				
12.- Realizáronse as ACS propostas e aprobadas?				
13.- As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares				
14.- Avaliáse a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

Mecanismo de revisión:

A programación revisarase anualmente e en caso de desaxuste coa práctica docente compre revisala cando se detecte o desfase ou os problemas de adaptación, ademáis das medidas que se adotarán ao respecto.

1.- Avaliación da proceso de ensino e de práctica docente	Escala			
(Indicadores de logro)				
Proceso de ensino:	1	2	3	4
1.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3.- Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5.- Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7.- Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8.- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11.- Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1.- Como norma xeral fanase explicacións xerais para todo o alumnado				
2.- Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4.- Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6.- Intercálase o traballo individual e en equipo?				
5.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
6.- Incorporáanse ás TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
7.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
8.- Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				
9.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
10.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
11.- Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?				
12.- Realizáronse as ACS propostas e aprobadas?				
13.- As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares				
14.- Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

2.- Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica (Indicadores de logro)	Escala			
	1	2	3	4
1.- Deseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asignouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Deseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?				
17.- Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?				
18.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
19.- Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación				
20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
21.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
22.- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentes?				
23.- Fixáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?				
24.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
25.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
26.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEE?				
27.- Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?				
28.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
29.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
30.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
31.- Contribuíuse desde a materia ao plan de lectura do centro?				
32.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?				

Observacións:

7- Plan de reforzo polo contexto Covid-19:

Outras decisións metodolóxicas:

- Metodoloxía:

Este curso a metodoloxía ven moi condicionada polas circunstancias actuais de pandemia do Covid-19. Os grupos , aínda por definir, poder ser un ou dous, de non máis de 25 alumnos. Tendo en conta os 26 matriculados haberá dous grupos de 13/15 alumnos. Isto favorece o traballo colaborativo que sem embargo non se pode realizar na aula tendo en conta a obrigada distancia de seguridade.

O primerio será detectar o medios dixitais cós que conta o alumnado (redes wifi, tablets, ordenadores, tarifas de datos ilimitadas etc.). No caso de que algún alumnos noi poidar acceder ao contido dixital, facilitarase outra canle mentras se intenta que mediante préstamo ou algún outro método poida proveerse dos recursos necesarios.

A Aula Virtual será a canle de comunicación do profesor /alumno e tamén o repositorio de materias e o sitio de entrega de todos os traballos que o alumnado realice.

As clases terán un período dedicado á desinfección e correcta disposición dos elementos de mobiliario así como á correcta ventilación.

O profesor/a utilizará o método de exposicións orais, con intervencións e interpelación ao alumnado para comprobar que seguen o desenvolvemento da materia. As exposicións irán acompañadas de presentacións de diapositivas con gráficos, imaxes e cadros sinópticos e tamén de vídeos.

Todos os alumnos deben suscribirse ao curso na aula virtual. Alí realizarán traballos semanais, recibirán material e en caso de ser necesario de haber confinamento ou períodos de cuarentena, poderán habilitarse exames virtuais con formato diferente aos presenciais.

En caso de cuarentena de parte do alumnado:

Tentaremos facer ás clases en streaming no seu horario habitual. Para aqueles que non poidan seguir a clase en directo, poderán acceder a podcast, presentacións e videotutoriais.

No caso de confinamento da clase:

Clases virtuais a través do Webex no seu horario habitual con asistencia obrigatoria para aqueles alumnos que dispoñan de medios.

A pesares das circunstancias, o traballo colaborativo en equipos vai ser unha parte fundamental da materia e fomentarse o seu desenvolvemento a través das distintas plataformas: Drive, aula virtual, Google duo, whastapp etc.

- **Avaliación:**

En caso de confinamento, faranse distintos tipos de traballo a través da aula virtual, como xa quedou refrexado con anterioridade.

8- Atención á diversidade:

Medidas de atención á diversidade no presente curso.

Medidas ordinarias e extraordinarias:

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
<p>1. Adequouse a estrutura organizativa do centro e/ou da aula para algún alumno/a ou grupo?</p> <p>a) Tempos diferenciado, horarios específicos, etc. Existen espazos diferenciados e horarios específicos</p> <p>b) b) Espazos diferenciados? Sí</p> <p>c) c) Materiais e recursos didácticos diferenciados? Sí</p> <p>2. Faise algún desdoblamento de grupos? No</p> <p>3. Faise algún reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula? Si</p> <p>4. Faise algún reforzo e/ou apoio fóra da/s</p>	<p>1. Faise algunha adaptación metodolóxica para algún alumno/grupo como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.?</p> <p>Sí</p> <p>2. Adáptanse os tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a?</p> <p>Sí</p> <p>3. Existe algún programa de reforzo en áreas instrumentais (LC/LG/MT) para alumnado de 1º e 2º da ESO?</p> <p>Si</p> <p>4. Existe algún programa de recuperación de materias non instrumentais (2º ESO)?</p> <p>Non</p> <p>5. Existe algún programa específico para alumnado repetidor da materia?</p>

aula/as a algún alumno/a?

Non

Non

6. Que medidas se propoñen para o alumno enviado á aula de convivencia?

Traballos

Medidas de atención á diversidade no presente curso

Medidas ordinarias

Medias extraordinarias

Organizativas

Curriculares

1. Canto alumnado recibe apoio por profesorado especialista en PT/AL?

Si

1. Existe algunha Adaptación Curricular na materia? ¿Cantas?

Non

2. Existe algún grupo de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro)?

Non

2. Foi autorizado para a materia algún agrupamento flexible/específico?

Si

3. Existe algún grupo de adaptación da competencia curricular(Al. estranxeiro)?

Non

3. Existe algún Programa de Mellora do Aprendizaxe e Rendemento (PMAR)?

Non

4. Existe algunha outra medida organizativa: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.?

Non

4. Flexibilizouse para algún alumno/a o período de escolarización?

Non

5. Describir o protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia, os reforzos, apoios, adaptación, etc. (Coordinación cos PT/AL/Outro profesorado de apoio/profesorado agrupamento/ etc.

--	--

9- Actividades complementarias e extraescolares:

Dada a situación de pandemia que estamos a padecer debida á Covid-19, non se realizarán este tipo de actividades durante o presente curso.

10-Datos do Departamento:

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Xeografía e Historia	2º ESO	A,B,C E	Xose Manuel Rubianes
Xeografía e	2º ESO	D	Silvia Loureiro

IES "Leiras Pulpeiro"
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARI

Historia			Fraga
----------	--	--	-------

IES “Leiras Pulpeiro”
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

IES
LEIRAS PULPEIRO

Depto. Ciencias Sociais, Xeografía e Historia

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2020-2021

Materia:

- **Xeografía e Historia
(3º ESO)**

ÍNDICE

- 1. Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Xeografía e Historia de 1º de ESO**
- 2. Contexto: características do centro e do alumnado**
- 3. Obxectivos da ESO adaptados**
- 4. Contidos, criterios de avaliación, competencias clave e estándares de aprendizaxe.**
- 5. Metodoloxía: adaptación ao contexto Covid-19**
- 6. Avaliación**
- 7. Atención á diversidade**
- 8. Actividades complementarias**
- 9. Datos do Departamento**

1- Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Xeografía e Historia de 1º de ESO:

O coñecemento da sociedade, a súa organización e o seu funcionamento ao longo do tempo, é esencial para poder entender o mundo actual. Coñecer o espazo onde se desenvolven as sociedades, os recursos naturais e o uso que se lles deu achéganos datos sobre o pasado e permítenos anticipar algúns dos problemas do futuro.

As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que abranguen a realidade humana e social desde unha perspectiva global e integradora, e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais. Malia isto, a sociedade actual, cada vez máis complexa, require a intervención doutras disciplinas como a economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte, que achegan análises diferentes e complementarias, para a mellor comprensión da realidade social.

En ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende afondar nos coñecementos adquiridos polo alumnado na educación primaria; favorecer a comprensión dos acontecementos, os procesos e os fenómenos sociais no contexto en que se producen, tendo sempre en consideración as escalas de estudo (o mundo, Europa, España e Galicia); analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo en que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo en que se desenvolve a vida en sociedade.

A achega da materia de Xeografía e Historia ao desenvolvemento das competencias chave é moi salientable. Deste xeito, poderíamos dicir que a través da materia se desenvolven competencias que na práctica funcionan como propias (as competencias sociais e cívicas, en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, en Xeografía); a competencia de conciencia e expresións culturais ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións artísticas e a evolución do pensamento e da cultura teñen na historia, e de maneira específica na historia da arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor evidénciase na dimensión conceptual desa competencia posta en relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedemental dela.

O desenvolvemento das competencias de comunicación lingüística e dixital, e de aprender a aprender, impregnan todo o currículo de Xeografía e Historia, pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo dos catro cursos de ESO.

A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, nos bloques titulados "O medio físico" e "O espazo humano", e en cuarto curso céntrase na globalización.

A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos de ESO.

Na secuencia dos tres primeiros cursos de ESO tivéronse en especial consideración dous factores: por unha banda procurouse unha repartición o máis equilibrada posible entre a Xeografía e a Historia nos tres cursos e, por outra, intentouse secuenciar do xeral ao particular, traballando nos primeiros cursos con contidos máis globalizados e incrementando o nivel de complexidade á medida que se avanza na etapa. Dese xeito, procúrase ir da identificación e da localización dos primeiros cursos en xeografía cara a realización de tarefas máis elaboradas no remate da etapa. A Historia recibe un tratamento semellante, pois os contidos cos que o alumnado traballará nos primeiros cursos presentan un enfoque máis xeral, que abrangue o devir humano ata o século XVIII e deixa o derradeiro curso da etapa para o estudo da historia contemporánea. En todo caso, a evolución histórica dos dereitos da muller ata a actualidade debe formar parte do desenvolvemento curricular a aplicar na aula.

Deberase ter en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación. A materia de Xeografía e Historia é un vehículo adecuado para animar ao emprendemento. Ademais, o desenvolvemento sustentable e o medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. É moi importante ter presente o papel do/da docente como orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes.

2. Contexto: características do centro e do alumnado

R/ Orquídea, 45

27004-Lugo

Centro adscritos

CEIP de Casás

CEIP Menéndez Pelayo

Para BAC: CPI de Friol

O IES Leiras Pulpeiro é un centro que acolle actualmente ensino secundario obrigatorio (ESO) e Bacharelato (BAC). Ten matriculados perto de 500 alumnos e no curso actual están repartidos en 5 grupos d 1º Eso, 6 de 2º ESO, 4 de 3º Eso, 4 de 4º ESO, tres de 1º de BAC e 2 de 2º de BAC.

Ten uns 55 profesores, dos cales a maioría teñen destiño definitivo no centro o que garante a continuidade dos proxectos educativos.

Está situado nunha zona periférica da cidade, en barrios onde escasean os servizos públicos e negocios, abundan ás vivendas sociais e espazos urbanizados mesturados con explotacións agrícolas destinadas ao autoconsumo.

Os alumnos proveñen destes contextos de clases medias-baixas, ccon familias con poucos recursos, elevada taxa de paro e ás veces familias desestructuradas.

A poboación inmigrante é numerosa, destacando aquela que procede de países do centro e sur do continente americano e tamén de Marrocos. Tamén temos bastante alumnado de etnia xitana.

A taxa de abandono escolar é un problema sobre todo nos curso 2º e 3º da ESO a a taxa de repetición de curso é elevada.

A Bacharelato adoitan incorporarse alumnos procedentes do medio rural, da localidade de Friol e tamén doutros centros da cidade, preferentemente do Divino Maestro.

O centro conta tamén cunha aula de alumnos TEA que conta con persoal especializado. A sensibilización con este tipo de alumnado é un obxectivo de todo o claustro do centro.

3. Obxectivos da ESO adaptados:

1 a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

2 b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

3 c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

4 d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

5 e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

6 f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

7 g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

8 h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

9 i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

10l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

11m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

12n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

13ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

14o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4. Contidos, criterios de avaliación, competencias clave, e estándares de aprendizaxe:

Repaso terceira avaliación de 2º eso:

Xeografía e Historia. Repaso dos contidos da terceira avaliación de 2º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
Bloque 2. O espazo humano					
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD 	1ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Poboación europea: distribución e evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CSC CD 	1ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación

Xeografía e Historia. Repaso dos contidos da terceira avaliación de 2º curso					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Proceso de urbanización no planeta. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSC CD CCL 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC 	1ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CMCCT CCL 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.10. Reconquista e repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	1ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL 	1ª Avaliación

Xeografía e Historia. Repaso dos contidos da terceira avaliación de 2º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
<ul style="list-style-type: none"> B3.12. Arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL 	<p>1ª Avaliación</p>

Desenvolvemento dos contidos, criterios de avaliación, competencias clave, e estándares de aprendizaxe de 3º:

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
Bloque 1. O medio físico					
<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Localización. Latitude e lonxitude 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CCL CD 	<p>1ª Avaliación</p>
		<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	<p>1ª Avaliación</p>
		<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CCL CD 	<p>1ª Avaliación</p>
Bloque 2. O espazo humano					
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Organización política e territorial de España. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Coñecer a organización administrativa e territorial de España. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT CD CAA CSC 	<p>1ª Avaliación</p>
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Sectores de actividade económica. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT CD CAA CSC 	<p>1ª Avaliación</p>
<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Sectores económicos en Europa, 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Recoñecer as actividades 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.3.1. Diferencia os sectores 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT 	<p>1ª Avaliación</p>

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
en España e en Galicia.	económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.	económicos europeos.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC 	
▪ B2.4. Sistemas económicos do mundo.	▪ B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos	▪ XHB2.4.1. Diferencia aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	1ª Avaliación
▪ B2.5. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sustentable.	▪ B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.	▪ XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC 	1ª Avaliación
▪ B2.6. Recursos naturais e actividades agrarias.	▪ B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.	▪ XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT 	1ª Avaliación
		▪ XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CD ▪ CMCCT 	1ª Avaliación
		▪ XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CMCCT 	1ª Avaliación
		▪ XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CMCCT 	1ª Avaliación
▪ B2.7. Pesca: tipos e problemática.	▪ B2.7. Explica e localiza os tipos de pesca e os seus problemas.	▪ XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE 	1ª Avaliación
▪ B2.8. Sector industrial.	▪ B2.8. Explicar a	▪ XHB2.8.1. Localiza	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	2ª Avaliación

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
Rexións industrializadas do mundo.	distribución desigual das rexións industrializadas no mundo.	nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.		<ul style="list-style-type: none"> CAA CSIEE 	
<ul style="list-style-type: none"> B2.9. Actividades terciarias: transporte. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.9. Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.9.1. Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións. 		<ul style="list-style-type: none"> CD CAA CSC CSIEE 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.10. Actividades terciarias: comercio. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.10. Entender os fluxos e os bloques comerciais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CD CCL CMCCT CSIEE 	2ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CSC CSIEE 	2ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CSC CSIEE 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.11. Turismo. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.11. Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CCEC CSIEE CD 	2ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CCEC CSIEE CD 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.12. Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.12.1. Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CSC CSIEE CD 	2ª Avaliación

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso					
Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
	a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL CSIEE CD 	2ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CSIEE CD CCL 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.13. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CSC CSIEE CCL 	2ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relacións con factores económicos. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC CSIEE 	2ª Avaliación
Bloque 3. A historia					
<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúen eles. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCEC 	3ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	3ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	3ª Avaliación

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso					
Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
▪ B3.3. Cambio e continuidade.	▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	▪ XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	▪	▪ CSC ▪ CMCCT	3ª Avaliación
		▪ XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	▪	▪ CSC ▪ CMCCT	3ª Avaliación
▪ B3.4. Tempo histórico.	▪ B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía)	▪ XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.		▪ CSC ▪ CMCCT	3ª Avaliación
▪ B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	▪ XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	▪	▪ CSC ▪ CCL	3ª Avaliación
▪ B3.6. Idade Moderna: concepto e datación.	▪ B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	▪ XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).	▪	▪ CSC ▪ CAA	3ª Avaliación
▪ B3.7. Renacemento e Humanismo: alcance posterior.	▪ B3.7. Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas, artistas e científicos do Renacemento con etapas anteriores e posteriores.	▪ XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.		▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CCL	3ª Avaliación
▪ B3.8. Arte renacentista e barroca.	▪ B3.8. Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.	▪ XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.	▪	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CCL	3ª Avaliación
▪ B3.9. Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI	▪ B3.9. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras	▪ XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns		▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA	3ª Avaliación

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
e XVII.	destes séculos.	autores desta época no seu contexto.		▪ CCL	
▪ B3.10. Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.	▪ B3.10. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.	▪ XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	▪	▪ CSC ▪ CAA	3ª Avaliación
▪ B3.11. Monarquías modernas: unión dinástica de Castela e Aragón. Posición de Galicia.	▪ B3.11. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.	▪ XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.		▪ CSC ▪ CAA	3ª Avaliación
▪ B3.12. Descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	▪ B3.12. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.	▪ XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.	▪	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL	3ª Avaliación
		▪ XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.		▪ CSC	3ª Avaliación
		▪ XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.		▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	3ª Avaliación
▪ B3.13. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma, contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos.	▪ B3.13. Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa.	▪ XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".	▪	▪ CSC ▪ CAA	3ª Avaliación

5- METODOLOXÍA:

1- Estratexias metodolóxicas:

Aspectos xerais:

Posibles aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado
- Ter en conta a diversidade: respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe
- Potenciar as metodoloxía activas:
 - Combinar traballo individual e cooperativo
 - Aprendizaxe por proxectos
- Enfoque orientado á realización de tarefas e resolución de problemas
- Uso habitual das TIC
- Papel facilitador do profesor/a

Posibles estratexias:

- Memorización comprensiva
- Indagación e investigación sobre documentos, textos, prensa...
- Elaboración de sínteses
- Análise de documentos, gráficos, mapas, táboas de datos
- Comentarios de textos, gráficos, mapas
- Resolución de problemas
- Estudo de casos (proxectos)
- Simulacións

Secuenciación habitual de traballo na aula:

Posible secuencia:

Motivación:

- Presentación actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado
- Información complementaria para reforzo e apoio
- Información complementaria para afondamento e ampliación

Traballo persoal

- Lectura e comprensión de textos
- Análise de documentos, pequenas investigación, etc.
- Resposta a preguntas
- Resolución de problemas
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.
- Elaboración de mapas, gráficas, sínteses, mapas conceptuais.

Memorización comprensiva

6- Avaliación:

Procedementos de avaliación inicial:

A avaliación inicial realizarase a principios de outubro. Consistirá en preguntas curtas, tipo test e interpretación de gráficos. Tanto poden ser xeográficos como liñas do tempo.

A información á familia realizarase, caso de considerarse necesario, a través do titor/a tras a sesión da avaliación inicial.

Procedementos de avaliación continua:

Calificación dos contidos:

Os contidos da materia ponderarán 70 % como máximo na calificación final.

- Realizaranse dous exames, como mínimo, por avaliación. Os exames só farán media se a calificación é de 5 o superior. Os exames de menos de 4 deberán repetirse. Recordar que a calificación dun 5 non significa que o alumno saiba a metade do exame, senon que ten coñecementos suficientes para superar a materia.

- Dous exames de mapas mudos por avaliación, que se poderán facer conxuntamente co examen de contidos. Os coñecementos xeográficos demostrados cos mapas poderarán un 15% da nota total. Nos exames de mapas só se admitirán un 15% de erros sobre os ítems a localizar e é condición indispensable para aprobar a asignatura.

Calificación das actividades:

Fundamentalmente faranse os seguintes tipos de actividades:

- Os alumnos deben subir, de forma individual, á aula virtual os traballos de investigación solicitados ou ben noutro formato que o profesor considere oportuno. Ísta é unha condición indispensable para aprobar o curso.

- Exposicións orais en grupo sobre temas que elixirán os alumnos, sempre relacionados coa materia impartida. Faranse a lo menos dúas exposicións orais ó longo do curso.

Interpretación de mapas, gráficos, datos estatísticos e o análise correspondente e comentario.

Asimesmo avaliaranse en todas e cada una das probas as distintas competencias, facendo fincapé na lingüística e na matemática.

Estes traballos ponderarán dende un 30% na nota final.

A non presentación de traballos sen motivo xustificado será motivo para non obter aprobado. A data límite de presentación dos traballos será unha semana antes da data de avaliación.

O sistema de avaliación é contínuo se ben os profesores do departamento resérvanse a capacidade de aplicala de dous xeitos diferentes, tendo en conta que os contidos non son progresivos:

- Avaliar a primeira avaliación e a segunda por separado, para que o alumno poida recuperalas, tamén por separado. É dicir, se a primeira está suspensa e a segunda aprobada, tería que recuperar a primeira. A terceira será avaliada globalmente.
- Avaliar a 1ª e 2ª de xeito contínuo. É dicir, o alumno poderá aprobar a primeira e suspender a segunda e a nota da segunda será media das dúas.

O sistema de recuperación

Haberá un exame de recuperación dos contidos de cada avaliación. Asimesmo o alumno debe presentar aqueles traballos requeridos polo profesor na avaliación anterior e que ou ben non se presentaran ou que foran calificados con menos de 5 ou a media do traballo cos exames non fora suficiente para aprobar.

Procedemento avaliación final:

Quen debe ir á avaliación final?

Aqueles alumnos que non teñan unha calificación media ao longo do curso de cinco ou máis, ou que teñan algunha das avaliación calificadas con menos de 5.

A proba será preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución.

Procedementos de avaliación extraordinaria:

A proba serán preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución.

Procedemento de avaliación de pendentes:

O alumno debe presentar os traballos requeridos polo profesor asignado e se realizará unha proba a principios da segunda avaliación e ao final da terceira.

O profesorado asinado para elaborar e corrixir as probas serán os que impartan esa materia en 3º da ESO.

7- Atención á diversidade:

Medidas de atención á diversidade no presente curso.

Medidas ordinarias e extraordinarias:

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
<p>1. Adequouse a estrutura organizativa do centro e/ou da aula para algún alumno/a ou grupo?</p> <p>a) Tempos diferenciado, horarios específicos, etc. Existen espazos diferenciados e horarios específicos</p> <p>b) b) Espazos diferenciados? Sí</p> <p>c) c) Materiais e recursos didácticos diferenciados? Sí</p> <p>2. Faise algún desdoblamento de grupos? No</p> <p>3. Faise algún reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula? Si</p> <p>4. Faise algún reforzo e/ou apoio fóra da/s aula/as a algún alumno/a? Non</p>	<p>1. Faise algunha adaptación metodolóxica para algún alumno/grupo como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.? Sí</p> <p>2. Adáptanse os tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a? Sí</p> <p>3. Existe algún programa de reforzo en áreas instrumentais (LC/LG/MT) para alumnado de 1º e 2º da ESO? Si</p> <p>4. Existe algún programa de recuperación de materias non instrumentais (2º ESO)? Non</p> <p>5. Existe algún programa específico para alumnado repetidor da materia? Non</p>

6. Que medidas se propoñen para o alumno enviado á aula de convivencia?

Traballos

Medidas de atención á diversidade no presente curso

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
<p>1. Canto alumnado recibe apoio por profesorado especialista en PT/AL?</p> <p>Si</p> <p>2. Existe algún grupo de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro)?</p> <p>Non</p> <p>3. Existe algún grupo de adaptación da competencia curricular(Al. estranxeiro)?</p> <p>Non</p> <p>4. Existe algunha outra medida organizativa: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.?</p> <p>Non</p>	<p>1. Existe algunha Adaptación Curricular na materia? ¿Cantas?</p> <p>Non</p> <p>2. Foi autorizado para a materia algún agrupamento flexible/específico?</p> <p>Si</p> <p>3. Existe algún Programa de Mellora do Aprendizaxe e Rendemento (PMAR)?</p> <p>Non</p> <p>4. Flexibilizouse para algún alumno/a o período de escolarización?</p> <p>Non</p> <p>5. Describir o protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia, os reforzos, apoios, adaptación, etc. (Coordinación cos PT/AL/Outro profesorado de apoio/profesorado agrupamento/ etc</p>

IES “Leiras Pulpeiro”
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

8- Actividades complementarias e extraescolares:

Dada a situación de pandemia que estamos a padecer debida á Covid-19, non se realizarán este tipo de actividades durante o presente curso.

9. Datos do Departamento:

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Xeografía e Historia	3º ESO		
Xeografía e Historia	3º ESO		José A. Rey Fernández

IES “Leiras Pulpeiro”
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

IES “Leiras Pulpeiro”
R/ Orquidea nº 45. 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

IES
LEIRAS PULPEIRO

Depto. Ciencias Sociais, Xeografía e Historia

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2020-2021

Materia:

- **Xeografía e Historia
(4º ESO)**

ÍNDICE

- 1. Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Xeografía e Historia de 4º de ESO.**
- 2. Contexto: características do centro e do alumnado.**
- 3. Obxectivos da ESO adaptados.**
- 4. Contidos, criterios de avaliación, competencias clave e estándares de aprendizaxe e temporalización.**
- 5. Metodoloxía**
- 6. Avaliación**
- 7. Plan de reforzo polo contexto Covid-19:**
 - **Contidos, criterios de avaliación, estándares avaliados e temporalización.**
 - **Metodoloxía.**
 - **Avaliación.**
- 8. Atención á diversidade.**
- 9. Outras avaliacións: proceso de ensino a aprendizaxe e avaliación da programación didáctica.**
- 10. Actividades complementarias.**
- 11. Datos do Departamento.**

1- Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Xeografía e Historia de 1º de ESO:

O coñecemento da sociedade, a súa organización e o seu funcionamento ao longo do tempo, é esencial para poder entender o mundo actual. Coñecer o espazo onde se desenvolven as sociedades, os recursos naturais e o uso que se lles deu achéganos datos sobre o pasado e permítenos anticipar algúns dos problemas do futuro.

As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que abranguen a realidade humana e social desde unha perspectiva global e integradora, e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais. Malia isto, a sociedade actual, cada vez máis complexa, require a intervención doutras disciplinas como a economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte, que achegan análises diferentes e complementarias, para a mellor comprensión da realidade social.

En ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende afondar nos coñecementos adquiridos polo alumnado na educación primaria; favorecer a comprensión dos acontecementos, os procesos e os fenómenos sociais no contexto en que se producen, tendo sempre en consideración as escalas de estudo (o mundo, Europa, España e Galicia); analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo en que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo en que se desenvolve a vida en sociedade.

A achega da materia de Xeografía e Historia ao desenvolvemento das competencias chave é moi salientable. Deste xeito, poderíamos dicir que a través da materia se desenvolven competencias que na práctica funcionan como propias (as competencias sociais e cívicas, en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, en Xeografía); a competencia de conciencia e expresións culturais ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións artísticas e a evolución do pensamento e da cultura teñen na historia, e de maneira específica na historia da arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor evidénciase na dimensión conceptual desa competencia posta en relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedemental dela.

O desenvolvemento das competencias de comunicación lingüística e dixital, e de aprender a aprender, impregnan todo o currículo de Xeografía e Historia, pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo dos catro cursos de ESO.

A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, nos bloques titulados "O medio físico" e "O espazo humano", e en cuarto curso céntrase na globalización.

A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos de ESO.

Na secuencia dos tres primeiros cursos de ESO tivéronse en especial consideración dous factores: por unha banda procurouse unha repartición o máis equilibrada posible entre a Xeografía e a Historia nos tres cursos e, por outra, intentouse secuenciar do xeral ao particular, traballando nos primeiros cursos con contidos máis globalizados e incrementando o nivel de complexidade á medida que se avanza na etapa. Dese xeito, procúrase ir da identificación e da localización dos primeiros cursos en xeografía cara a realización de tarefas máis elaboradas no remate da etapa. A Historia recibe un tratamento semellante, pois os contidos cos que o alumnado traballará nos primeiros cursos presentan un enfoque máis xeral, que abrangue o devir humano ata o século XVIII e deixa o derradeiro curso da etapa para o estudo da historia contemporánea. En todo caso, a evolución histórica dos dereitos da muller ata a actualidade debe formar parte do desenvolvemento curricular a aplicar na aula.

Deberase ter en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación. A materia de Xeografía e Historia é un vehículo adecuado para animar ao emprendemento. Ademais, o desenvolvemento sustentable e o medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. É moi importante ter presente o papel do/da docente como orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes.

2. CONTEXTO: CARACTERÍSTICAS DO CENTRO E DO ALUMNADO

R/ Orquídea, 45

27004-Lugo

Centro adscritos

CEIP de Casás

CEIP Menéndez Pelayo

Para BAC: CPI de Friol

O IES Leiras Pulpeiro é un centro que acolle actualmente ensino secundario obrigatorio (ESO) e Bacharelato (BAC). Ten matriculados perto de 500 alumnos e no curso actual están repartidos en 5 grupos d 1º Eso, 6 de 2º ESO, 4 de 3º Eso, 4 de 4º ESO, tres de 1º de BAC e 2 de 2º de BAC.

Ten uns 55 profesores, dos cales a maioría teñen destiño definitivo no centro o que garante a continuidade dos proxectos educativos.

Está situado nunha zona periférica da cidade, en barrios onde escasean os servizos públicos e negocios, abundan ás vivendas sociais e espazos urbanizados mesturados con explotacións agrícolas destinadas ao autoconsumo.

Os alumnos proveñen destes contextos de clases medias-baixas, ccon familias con poucos recursos, elevada taxa de paro e ás veces familias desestructuradas.

A poboación inmigrante é numerosa, destacando aquela que procede de países do centro e sur do continente americano e tamén de Marrocos. Tamén temos bastante alumnado de etnia xitana.

A taxa de abandono escolar é un problema sobre todo nos curso 2º e 3º da ESO a a taxa de repetición de curso é elevada.

A Bacharelato adoitan incorporarse alumnos procedentes do medio rural, da localidade de Friol e tamén doutros centros da cidade, preferentemente do Divino Maestro.

O centro conta tamén cunha aula de alumnos TEA que conta con persoal especializado. A sensibilización con este tipo de alumnado é un obxectivo de todo o claustro do centro.

3. OBXECTIVOS DA ESO ADAPTADOS

1) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

2) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

3) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

4) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

5) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

6) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

7) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

8) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

9) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

10) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

11) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

12) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

13) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

14) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, COMPETENCIAS CLAVE, E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE:

Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliados	Competencias clave	Temporalización
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789					
<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	<ul style="list-style-type: none"> Novembro 2ª quincena
		<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	<ul style="list-style-type: none"> Novembro
<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúns monarquías. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL 	<ul style="list-style-type: none"> Novembro
<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT CAA 	<ul style="list-style-type: none"> Novembro
		<ul style="list-style-type: none"> XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT 	<ul style="list-style-type: none"> Novembro
Bloque 2. A era das revolucións liberais					
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	<ul style="list-style-type: none"> Decembro
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	<ul style="list-style-type: none"> Decembro

		información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.			
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Revoluções burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	Decembro
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	Decembro
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	Decembro
Bloque 3. A Revolución Industrial					
<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	2ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización). 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CSIEE CCL 	2ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso? 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC 	2ª Avaliación

▪ B3.5. A ciencia no século XIX.	▪ B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais	▪ XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.		▪ CSC ▪ CAA ▪ CMCCT	
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial					
▪ B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.	▪ B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.	▪ XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪ 2ª Avaliación
		▪ XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.		▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪ 2ª Avaliación
▪ B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.	▪ B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.	▪ XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA	▪ 2ª Avaliación
▪ B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.	▪ B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.	▪ XHB4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA	▪ 2ª Avaliación
		▪ XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA	▪ 2ª Avaliación
		▪ XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪ 2ª Avaliación
▪ B4.4. Revolución Rusa.	▪ B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa.	▪ XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪ 2ª Avaliación
▪ B4.5. A arte no século XIX.	▪ B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.	▪ XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC	▪ 2ª Avaliación
		▪ XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC	

Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)					
<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	2ª Avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B5.3. II República española e a Guerra Civil. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)					
<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Orixe da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
					3ª avaliación

		distintos niveis temporais e xeográficos.			
▪ B6.3. O Holocausto.	▪ B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	▪ XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	▪ x	▪ CSC	▪
▪ B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.	▪ B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.	▪ XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪
		▪ XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪
▪ B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.	▪ B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	▪ XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	▪ x	▪ CSC ▪ CCL	▪
		▪ XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	▪ x	▪ CSC ▪ CAA	▪
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético					3 ^a avaliación
▪ B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".	▪ B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa.	▪ XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪
		▪ XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	▪	▪ CSC	▪
▪ B7.2. Crise do petróleo (1973).	▪ B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	▪ XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	▪	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪
▪ B7.3. Ditadura de Franco en España.	▪ B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.	▪ XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	▪ x	▪ CSC	▪
		▪ XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de	▪	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL	▪

		memoria histórica			
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI					Só de houber tempo
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época 	x	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar. 	x	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. 	x	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 	▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. 	x	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc. 	x	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc. 	x	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 	▪

<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI					
<ul style="list-style-type: none"> B9.1. A globalización económica: concepto e características. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CCL CAA CSIEE 	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD 	
<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CAA CCL CMCCT CSIEE 	
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía					
<ul style="list-style-type: none"> B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT 	

		século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.		▪ CAA	
▪ B10.2. Cambio e continuidade.	▪ B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	▪ XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	▪	▪ CSC ▪ CMCCT	▪
		▪ XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	▪	▪ CSC ▪ CMCCT	▪
▪ B10.3. Tempo histórico.	▪ B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	▪ XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	▪	▪ CSC ▪ CMCCT	▪
▪ B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.	▪ B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	▪ XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	▪	▪ CSC ▪ CCL	▪

5- METODOLOXÍA:

1- Estratexias metodolóxicas:

Aspectos xerais:

Posibles aspectos:

Partir da competencia inicial do alumnado

- Ter en conta a diversidade: respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe

Potenciar as metodoloxía activas:

- Combinar traballo individual e cooperativo
- Aprendizaxe por proxectos

Enfoque orientado á realización de tarefas e resolución de problemas

Uso habitual das TIC: este ano ten especial importancia o uso da Aula Virtual desde o primeiro día

Papel facilitador do profesor/a

Posibles estratexias:

Memorización comprensiva

Indagación e investigación sobre documentos, textos, prensa...

Elaboración de sínteses

Análise de documentos, gráficos, mapas, táboas de datos

Comentarios de textos, gráficos, mapas

Resolución de problemas

Estudo de casos (proxectos)

Simulacións

Posible secuencia:

Motivación:

Presentación actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

Información do profesor/a:

Información básica para todo o alumnado

Información complementaria para reforzo e apoio

Información complementaria para afondamento e ampliación

Traballo persoal

Lectura e comprensión de textos

Análise de documentos, pequenas investigación, etc.

Resposta a preguntas

Resolución de problemas

Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.

Elaboración de mapas, gráficas, sínteses, mapas conceptuais.

Memorización comprensiva

Secuenciación habitual de traballo na aula:

6- AVALIACIÓN

Procedementos de avaliación inicial:

A avaliación inicial realizarase a principios de outubro debido ao retraso no comezo do curso 2020-2021. Consistirá en preguntas curtas, tipo test e interpretación de gráficos. Tanto poden ser xeográficos como liñas do tempo. Este ano é de vital importancia facer un diagnóstico adecuado debido á situación do ano anterior.

A información á familia realizarase, caso de considerarse necesario, a través do titor/a tras a sesión da avaliación inicial.

Procedementos de avaliación continua:

Calificación de contidos e estándares de aprendizaxe avaliados a través de exames ponderarán 70 % como máximo na calificación final.

- Realizaranse dous exames, como mínimo, por avaliación. Os exames só farán media se a calificación é de 5 o superior. Os exames de menos de 4 deberán repetirse.
- Este ano inclúese un exame dos contidos de 3º da Eso que non foran avaliados durante o Estado de alarma. (outubro/novembro).
- Os exames incluírán diferentes probas que avalien os estándares de aprendizaxe e as diferente adquisición de competencias: textos, mapas, liñas do tempo e preguntas de redacción.
- Estructura dos exames:

Texto: comentario (2 puntos)

Mapa/eixo cronolóxico/ obra de arte- 1 punto

Teoría (2 preguntas de 2 puntos cada unha)

Pregunta de relacionar conceptos (1 punto)

Vocabulario (2 puntos)

Calificación das actividades: (30%)

Fundamentalmente faranse os seguintes tipos de actividades:

- Os alumnos deben subir, de forma individual, á aula virtual os traballos de investigación solicitados ou ben noutro formato que o profesor considere oportuno. Ísta é unha condición indispensable para aprobar o curso.

- Exposicións orais en grupo sobre temas que elixirán os alumnos, sempre relacionados coa materia impartida. Faranse a lo menos dúas exposicións orais ó longo do curso condicionadas á situación da pandemia. Poderanse facer a través de vídeos gravados e editados na casa.

Interpretación de mapas, gráficos, datos estatísticos e o análise correspondente e comentario.

Asimesmo avaliaranse en todas e cada unha das probas as distintas competencias, facendo fincapé na lingüística e na matemática.

Estes traballos ponderarán dende un 30% na nota final.

As actividades deberán estar presentadas na data requerida.

O sistema de avaliación é contínuo se ben os profesores do departamento resérvanse a capacidade de aplicala de dous xeitos diferentes, tendo en conta que os contidos non son progresivos:

- Avaliar a primeira avaliación e a segunda por separado, para que o alumno poida recuperalas, tamén por separado. É dicir, se a primeira está suspensa e a segunda aprobada, tería que recuperar a primeira. A terceira será avaliada globalmente.
- Avaliar a 1ª e 2ª de xeito contínuo. É dicir, o alumno poderá aprobar a primeira e suspender a segunda e a nota da segunda será media das dúas.

O sistema de recuperación

Haberá un exame de recuperación dos contidos de cada avaliación unha vez rematada esta.

Asimesmo o alumno debe presentar aqueles traballos requeridos polo profesor na avaliación anterior e que ou ben non se presentaran ou que foran calificados con menos de 5 ou a media do traballo cos exames non fora suficiente para aprobar.

Procedemento avaliación final:

Quen debe ir á avaliación final?

Aqueles alumnos que non teñan unha calificación media ao longo do curso de cinco ou máis, ou que teñan algunha das avaliación calificadas con menos de 5.

A proba será preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución (aqueles marcados na programación)

Procedementos de avaliación extraordinaria:

A proba serán preguntas teóricas e tamén probas de interpretación e comprensión de fontes de información .

Avaliaranse os estándares nos que se requira un 100% de grado de consecución.

Procedemento de avaliación de pendentos:

O alumno debe presentar os traballos requeridos polo profesor asignado e se realizará unha proba a principios da segunda avaliación e ao final da terceira.

O profesorado asinado para elaborar e corrixir as probas serán os que impartan esa materia en 3º da ESO.

7. Plan de reforzo: contidos, criterios de avaliación, estándares, competencias

Xeografía e Historia. Repaso dos contidos da terceira avaliación de 3º curso					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliados	Competencias clave	Temporalización
Bloque 3. A historia					
▪ B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia	▪ B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	▪ XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado		▪ CSC ▪ CAA ▪ CCEC	1ª Avaliación
▪ B3.2. Fontes históricas.	▪ B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	▪ XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	x	▪ CSC ▪ CAA	1ª Avaliación
		▪ XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.	x	▪ CSC ▪ CAA	1ª Avaliación
▪ B3.3. Cambio e continuidade.	▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	▪ XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	x	▪ CSC ▪ CMCCT	1ª Avaliación
		▪ XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas	x	▪ CSC ▪ CMCCT	1ª Avaliación

		históricos.			
▪ B3.4. Tempo histórico.	▪ B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía)	▪ XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	x	▪ CSC ▪ CMCCT	1ª Avaliación
▪ B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	▪ XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	▪ x	▪ CSC ▪ CCL	1ª Avaliación
▪ B3.6. Idade Moderna: concepto e datación.	▪ B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	▪ XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).	▪ x	▪ CSC ▪ CAA	1ª Avaliación
▪ B3.7. Renacemento e Humanismo: alcance posterior.	▪ B3.7. Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas, artistas e científicos do Renacemento con etapas anteriores e posteriores.	▪ XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.	x	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CCL	1ª Avaliación
▪ B3.8. Arte renacentista e barroca.	▪ B3.8. Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.	▪ XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.	▪ x	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CCL	1ª Avaliación
▪ B3.9. Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.	▪ B3.9. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.	▪ XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.	x	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CCL	1ª Avaliación
▪ B3.10. Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.	▪ B3.10. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.	▪ XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	▪ x	▪ CSC ▪ CAA	1ª Avaliación
▪ B3.11. Monarquías modernas: unión dinástica de Castela e Aragón. Posición de Galicia.	▪ B3.11. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.	▪ XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.	x	▪ CSC ▪ CAA	1ª Avaliación
▪ B3.12. Descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	▪ B3.12. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.	▪ XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.	x	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL	1ª Avaliación
		▪ XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da	x	▪ CSC	1ª Avaliación

		expansión de Aragón e de Castela polo mundo.			
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América. 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	1ª Avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.13. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma, contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.13. Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos". 	x	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	1ª Avaliación

Plan de reforzo. Parte II : Metodoloxía adaptada ao contexto COVID-19

Neste curso priorízase o traballo a través da Aula Virtual como plataforma principal para do seguinte xeito:

- Detección das ferramentas dixitais dispoñibéis por parte do alumnado
- Presentación do plan de traballo ao principio de cada semana no foro de novas: contidos, material complementario, actividades
- Posibilidade de facer exames virtuais para aqueles alumnos confinados ou en cuarentena.
- Traballos en grupos on line
- Clases en directo a través da plataforma webex se é o caso de alumnado en cuarentena.
- Clases en directo tamén en caso de confinamento xeral da aula. Estas clases desenvolverase no seu horario habitual. Para aqueles alumnos que demostren non ter posibilidades de seguir as clases a alternativa serán videotutoriais, presentacións

Plan de reforzo III: Avaliación

A avaliación inicial ten que ir vencellada a detección dos contidos e competencias non traballados durante o curso anterior. A través de diversos test ou a través de preguntas directas na aula, establécese o punto de partida de cada alumno.

Avaliación continua. Parte do plan de reforzo consiste en avaliar a través do traballo semanal e dun exame en novembro, os contidos non impartidos en 3º da ESO.

8- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Medidas de atención á diversidade no presente curso.

Medidas ordinarias e extraordinarias:

No curso actual hai un alumno con altas capacidades

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
<p>1. Adecuouse a estrutura organizativa do centro e/ou da aula para algún alumno/a ou grupo?</p> <p>a) Tempos diferenciado, horarios específicos, etc. Existen espazos diferenciados e horarios específicos No</p> <p>b) b) Espazos diferenciados? no</p> <p>c) c) Materiais e recursos didácticos diferenciados? Sí</p> <p>2. Faise algún desdoblamento de grupos? Non</p> <p>3. Faise algún reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula? Non</p>	<p>1. Faise algunha adaptación metodolóxica para algún alumno/grupo como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.?</p> <p>Sí</p> <p>2. Adáptanse os tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a?</p> <p>Sí</p> <p>3. Existe algún programa de reforzo en áreas instrumentais (LC/LG/MT) para alumnado de 4º da ESO?</p> <p>Si</p> <p>4. Existe algún programa de recuperación de materias non instrumentais (4º ESO)?</p> <p>Non</p> <p>5. Existe algún programa específico para alumnado repetidor da materia?</p>

4. Faise algún reforzo e/ou apoio fóra da/s aula/as a algún alumno/a?

Non

Non

6. Que medidas se propoñen para o alumno enviado á aula de convivencia?

Traballos

9. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

1.- Avaliación da proceso de ensino e de práctica docente (Indicadores de logro)	Escala			
	1	2	3	4
Proceso de ensino:				
1.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3.- Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5.- Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7.- Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8.- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11.- Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1.- Como norma xeral fanase explicacións xerais para todo o alumnado				
2.- Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4.- Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6.- Intercálase o traballo individual e en equipo?				
5.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
6.- Incorporáanse ás TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
7.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
8.- Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				

9.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
10.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
11.- Cal é o grao de implicación nas funcións de tutoría e orientación do profesorado?				
12.- Realizáronse as ACS propostas e aprobadas?				
13.- As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares				
14.- Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

2.- Avaliación da programación didáctica

1.- Mecanismo revisión

A programación revisarase anualmente e en caso de desaxuste coa práctica docente compre revisala cando se detecte o desfase ou os problemas de adaptación.

Para elo é fundamental a constante coordinación do departamento

Que medidas se adoptarán en caso de desfase:

Acompasar a temporalización e a programación de todos os grupos do mesmo nivel.

2.- Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica (Indicadores de logro)	Escala			
	1	2	3	4
1.- Diseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asígnase a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Diseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?				
17.- Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?				
18.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
19.- Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación				
20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
21.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
22.- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentés?				

23.- Fíxáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?				
24.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
25.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
26.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEE?				
27.- Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?				
28.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
29.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
30.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
31.- Contribuíuse desde a materia ao plan de lectura do centro?				
32.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?				

10. Actividades complementarias e extraescolares:

Dada a situación de pandemia que estamos a padecer debida á Covid-19, non se realizarán este tipo de actividades durante o presente curso de saída do centro.

Publicaremos alguns dos traballos dos diferentes grupos que poidan servir para a divulgación de coñecementos da materia.

11. Datos do Departamento:

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Xeografía e Historia	1º ESO	1º A 1º B 1º C 1ºD 1ºE	José A. Rey Fernández Xosé Manuel Rubianes
Xeografía e Historia	2º ESO	2º A 2º B 2ºC 2º D 2º E	Xosé Manuel Rubianes Silvia Loureiro
Xeografía e Historia	3º ESO		José Antonio Rey Silvia Loureiro
Cultura clásica			María Dolores Bouza
Xeografía e Historia	4º ESO		Mª Dolores Bouza Nuria Castelo Silvia Loureiro
1º BAC	Historia do Mundo		Silvia Loureiro

	Contemporáneo		
2º BAC	Historia de España		María Dolores Bouza
2º BAC	Xeografía de España		José Antonio Rey

IES "Leiras Pulpeiro"
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

Depto. Ciencias Socias, Xeografía e Historia

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2020-2021

Materia:

- **Historia do Mundo Contemporáneo
(1º Bacharelato)**

ÍNDICE

- 1- Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de BAC**
- 2- Contexto: características do centro e do alumnado.**
- 3- Obxectivos de BAC adaptados, Contidos, criterios de avaliación, competencias clave e estándares de aprendizaxe e temporalización.**
- 4- Relación de contidos, criterios de avaliación, competencias clave, estándares de aprendizaxe e temporalización.**
- 5- Metodoloxía**
- 6- Avaliación**
- 7- Outras avaliacións: Avaliación da programación e da práctica docente.**
- 8- Plan de reforzo polo contexto Covid-19:**
 - **Contidos, criterios de avaliación, estándares avaliados e temporalización.**
 - **Metodoloxía.**
 - **Avaliación.**
- 9-- Atención á diversidade**
- 10- Actividades complementarias.**
- 11- Datos do Departamento**

1- INTRODUCCIÓN: ASPECTOS XERAIS E XUSTIFICACIÓN DA MATERIA DE HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO DE 1º DE BAC:

O estudo da materia de Historia do Mundo Contemporáneo é esencial para o coñecemento e a comprensión do mundo actual. Non menos importante é o seu carácter formativo, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra banda, a historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns e cidadás responsables, conscientes dos seus dereitos e das súas obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

Historia do Mundo Contemporáneo pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais do mundo pero prestando, cando é preciso, unha especial atención a España e a Galicia.

A cronoloxía debe ser o eixe do coñecemento histórico, porque non hai historia sen acontecementos, e no histórico está presente a idea de cambio, e precisamente para explicar tal cambio debemos recorrer á multiplicidade de sectores que compoñen a vida cotiá.

A partir dos contidos, dos criterios de avaliación e dos estándares de aprendizaxe avaliáveis preténdese o desenvolvemento persoal, intelectual e social do alumnado. Todas as actividades propostas queren favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, para traballar en equipo e individualmente e para actuar con espírito crítico. O seu estudo deberá contribuír a fomentar unha especial sensibilidade cara á sociedade do presente e a súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, a igualdade entre homes e mulleres, os dereitos humanos, a non discriminación e os valores democráticos.

Os contidos de Historia do Mundo Contemporáneo arrancan dun estudo do Antigo Réxime e a súa crise e, a partir da Revolución Industrial e as súas consecuencias, chegan ao século XX, facendo especial fincapé na Europa de entreguerras e na segunda Guerra Mundial, establecendo unha caracterización específica do mundo desde os anos cincuenta do século XX ata o mundo actual, definido polas áreas xeopolíticas e culturais, dentro da globalización, cos conflitos que o caracterizan, sen pasar por alto o final do bloque comunista e as novas relacións internacionais xurdidas despois dos atentados de

Nova York ou o xurdimento do radicalismo islámico. Ao tratar de analizar tales feitos, a historia enriquecese coas achegas doutras disciplinas e mesmo coas conclusións da investigación xornalística dos acontecementos. Podemos incluír tamén a análise noutros idiomas, o uso das tecnoloxías da información e da comunicación, a crítica dos medios de comunicación, a reflexión sobre a diversidade cultural, a historia oral ou a comparación con novelas históricas deses feitos históricos.

Débense desenvolver conceptos, pero tamén procedementos do traballo do/da historiador/a, cun vocabulario científico da disciplina que requirirá rigor e espírito de traballo, exposicións, correcta ortografía e expresión que lle permitan ao alumnado establecer os seus razoamentos e argumentacións.

A través do estudo de Historia do Mundo Contemporáneo, os/as estudantes deberán adquirir determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara ás fontes, o recoñecemento da diversidade ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. As competencias clave sociais e cívicas, e as de conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios de Historia do Mundo Contemporáneo. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía trátase de xeito puntual. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e competenciais da materia.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Historia do Mundo contemporáneo permite desenvolver metodoloxías activas nas que, como xa se citou, o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación.

2- CONTEXTO: CARACTERÍSTICAS DO CENTRO E DO ALUMNADO:

R/ Orquídea, 45

27004-Lugo

Centros adscritos

CEIP de Casás

CEIP Menéndez Pelayo

Para BAC: CEIP de Friol

O IES Leiras Pulpeiro é un centro que acolle actualmente ensino secundario obrogatorio (ESO) e Bacharelato (BAC). Ten matriculados perto de 500 alumnos e no curso actual están repartidos en 5 grupos d 1º Eso, 6 de 2º ESO, 4 de 3º Eso, 4 de 4º ESO, tres de 1º de BAC e 2 de 2º de BAC.

Ten uns 55 profesores, dos cales a maioría teñen destiño definitivo no centro o que garante a continuidade dos proxectos educativos.

Está situado nunha zona periférica da cidade, en barrios onde escasean os servizos públicos e negocios, abundan ás vivendas sociais e espazos urbanizados mesturados con explotacións agrícolas destinadas ao autoconsumo.

Os alumnos proveñen de estes contextos de clases medias-baixas, ccon familias con poucos recursos, elevada taxa de paro e ás veces familias desestructuradas.

A poboación inmigrante é numerosa, destacando aquela que procede de países do centro e sur do continente americano e tamén de Marrocos. Tamén temos bastante alumnado de etnia xitana.

A taxa de abandono escolar é un problema sobre todo nos curso 2º e 3º da ESO a a taxa de repetición de curso é elevada.

A Bacharelato adoitan incorporarse alumnos procedentes do medio rural, da localidade de Friol e tamén doutros centros da cidade, preferentemente do Divino Maestro.

O centro conta tamén cunha aula de alumnos TEA que conta con persoal especializado. A sensibilización con este tipo de alumnado é un obxectivo de todo o claustro do centr

3- OBXECTIVOS DO BACHERELATO:

1	a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
2	b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
3	c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
4	d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
5	e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
6	f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
7	g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
8	h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
9	i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
10	l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
11	m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
12	n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
13	ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

14	o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
15	p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

4- RELACIÓN DE CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, COMPETENCIAS CLAVE E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE:

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándar avaliábel	Competencias clave	Temporalización
Bloque 1. O Antigo Réxime					1ª aval
<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Trazos do Antigo Réxime. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Definir e esquematizar os trazos do Antigo Réxime, describindo os seus aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais, utilizando diferentes tipos de diagramas. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.1.1. Extrae os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.1.2. Obtén e selecciona información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.1.3. Clasifica os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CCE C 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.1.4. Elabora mapas conceptuais que explican os trazos característicos do Antigo Réxime. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Transformacións no Antigo Réxime: economía, poboación e sociedade. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Distinguir as transformacións no Antigo Réxime enumerando as que afectan a economía, a poboación e a sociedade. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.2.1. Explica as transformacións do Antigo Réxime que afectan a economía, a poboación e a sociedade. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.2.2. Analiza a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e o século 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	

		XVIII.			
<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Revolucións e parlamentarismo en Inglaterra. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Explicar o parlamentarismo inglés do século XVII resumindo as características esenciais do sistema e valorando o papel das revolucións para alcanzar as transformacións necesarias para logralo. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.3.1. Describe as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCE C CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.3.2. Distingue as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCE C CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B1.4. O pensamento da Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Relacionar as ideas da Ilustración co Liberalismo de comezo do século XIX, establecendo elementos de coincidencia entre ambas as ideoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.4.1. Enumera e describe as ideas da Ilustración e as do Liberalismo de comezos do século XIX. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCE C CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.4.2. Establece as semellanzas e as diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCE C CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Relacións internacionais: equilibrio europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Describir as relacións internacionais do Antigo Réxime demostrando a idea de equilibrio europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.5.1. Sitúa en mapas de Europa os países ou reinos en función dos conflitos en que interveñen. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CD 	
<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Manifestacións artísticas do momento. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Diferenciar manifestacións artísticas do Antigo Réxime e seleccionar as obras máis destacadas. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB1.6.1. Distingue e caracteriza obras de arte do Rococó. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCE C CCL CAA 	
Bloque 2. As revolucións industriais e as súas consecuencias sociais					1ºAva
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Revolución industrial: concepto, factores que a fan posible (económicos, sociais e ideolóxicos). 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Obter información que permita explicar as revolucións industriais do século XIX, seleccionándoa das fontes bibliográficas ou en liña nas que se ache dispoñible. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.1.1. Identifica as causas da primeira Revolución Industrial. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	

<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Revolución ou revolucións industriais: características. Transformacións técnicas e novas fontes de enerxía. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Describir as Revolucións Industriais do século XIX e establecer os seus trazos característicos e as súas consecuencias sociais 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.2.1. Explica razoadamente a evolución cara á segunda Revolución Industrial. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.2.2. Analiza comparativa e esquematicamente as dúas revolucións industriais. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Protagonismo de Gran Bretaña e extensión do proceso de industrialización a outras zonas de Europa. Industrialización extraeuropea. Industrialización española e galega. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Enumerar os países que iniciaron a industrialización, localizalos adecuadamente e establecer as rexións onde se produce ese avance. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.3.1. Localiza nun mapa os países industrializados e as súas rexións industriais. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.3.2. Analiza aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CMC CT 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.3.3. Debate en torno ao éxito ou o fracaso da industrialización en España e en Galicia. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Cambios debidos á Revolución Industrial: transportes, agricultura, poboación (migracións e novo concepto de cidade). 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Identificar os cambios nos transportes, na agricultura e na poboación que influiron ou foron consecuencia da Revolución Industrial do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.4.1. Señala os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CSIE E 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.4.2. Describe a partir dun plano a cidade industrial británica. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB2.4.3. Identifica en imaxes os elementos propios da vida nunha cidade industrial do século XIX. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD 	

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB2.4.4. Comenta mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canles. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CD 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Economía industrial: pensamento e primeiras crises. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Analizar e seleccionar ideas que identifiquen as características da economía industrial e do liberalismo económico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB2.5.1. Explica as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Nacemento do proletariado e organización da clase obreira: orixes do sindicalismo e correntes de pensamento; partidos políticos obreiros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Coñecer as correntes de pensamento que pretenden mellorar a situación da clase obreira do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB2.6.1. Compara as correntes de pensamento social da época da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB2.6.2. Distingue e explica as características dos tipos de asociacionismo obreiro. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 		
Bloque 3. A crise do Antigo Réxime						1ª ava, previo as Rev Industriais
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Crise do Antigo Réxime: visión global. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Analizar a evolución política, económica, social, cultural e de pensamento que caracteriza a primeira metade do século XIX, distinguindo os feitos, os personaxes e os símbolos, e encadrándoos en cada variable analizada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB3.1.1. Realiza eixes cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CMC CT 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Nacemento dos EEUU. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Describir as causas e o desenvolvemento da independencia de Estados Unidos, e establecer as causas máis inmediatas e as etapas da independencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB3.2.1. Identifica xerarquías causais na guerra de independencia dos Estados Unidos a partir de fontes historiográficas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Revolución Francesa de 1789: aspectos políticos e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Explicar, a partir de información obtida en internet, a Revolución Francesa de 1789, incluíndo cada idea obtida nas causas, no desenvolvemento e nas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB3.3.1. Explica as causas da Revolución Francesa 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 		

sociais.	consecuencias.	de 1789.			
▪ B3.4. Imperio Napoleónico.	▪ B3.4. Identificar o Imperio Napoleónico, localizar a súa expansión europea e establecer as súas consecuencias.	▪ HMCB3.3.2. Explica esquematicamente o desenvolvemento da Revolución Francesa.	▪ X	▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA	
▪ B3.5. O Congreso de Viena e o Absolutismo.	▪ B3.5. Analizar a transcendencia para Europa do Congreso de Viena e a restauración do absolutismo, e identificar as súas consecuencias para os países implicados.	▪ HMCB3.4.1. Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.	▪ X	▪ CSC ▪ CAA ▪ CD	
▪ B3.6. Revolucións liberais ou burguesas de 1820, 1830 e 1848. O caso español.	▪ B3.6. Identificar as revolucións burguesas de 1820, 1830 e 1848, e relacionar as súas causas e o seu desenvolvemento.	▪ HMCB3.5.1. Analiza as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena, e relaciónaaas coas súas consecuencias.	▪ X	▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA	
▪ B3.7. O Nacionalismo: unificacións de Italia e Alemaña.	▪ B3.7. Coñecer o proceso de Unificación de Italia e Alemaña, obtendo o seu desenvolvemento a partir da análise de fontes gráficas.	▪ HMCB3.6.1. Compara as causas e o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.	▪ X	▪ CSC ▪ CCL	▪ CD
▪ B3.8. Cultura e Arte: Europa entre o neoclasicismo e o romanticismo.	▪ B3.8. Descubrir as manifestacións artísticas de comezos do século XIX, obtendo información de medios bibliográficos ou de internet e presentándoa adecuadamente.	▪ HMCB3.7.1. Describe e explica a unificación de Italia e a de Alemaña a partir de fontes gráficas.	▪ X	▪ CSC ▪ CCE C ▪ CCL ▪ CAA	
▪ B3.9. Independencia das colonias hispano-americanas.	▪ B3.9. Analizar utilizando fontes gráficas a independencia de Hispanoamérica.	▪ HMCB3.8.1. Establece as características propias da pintura, a escultura e a arquitectura do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.	▪	▪ CSC ▪ CMC CT ▪ CAA	
Bloque 4. A dominación europea do mundo e a I Guerra Mundial					2ª Ava

<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Tránsito do século XIX ao XX: visión global. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Describir as transformacións e os conflitos xurdidos a finais do século XIX e comezos do século XX, e distinguir o seu desenvolvemento e os factores desencadeadores. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.1.1. Realiza un diagrama en que se expliquen as cadeas causais e os procesos dentro do período de finais do século XIX e comezos do XX. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Evolución dos principais Estados en Europa, América e Asia: Inglaterra vitoriana; Francia (III República e II Imperio); Alemaña bismarckiana; o Imperio Austrohúngaro; Rusia; os Estados Unidos (da Guerra Civil ata comezos do século XX) e Xapón (transformacións de finais do século XIX). 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Analizar a evolución política, social e económica dos principais países europeos, ademais de Xapón e os Estados Unidos a finais do século XIX, e presentar información que explique tales feitos. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.2.1. Elabora un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro, Rusia, os Estados Unidos e Xapón. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMC CT CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.2.2. Explica a partir de imaxes as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.2.3. Analiza textos relativos á época de Napoleón III en Francia. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.2.4. Identifica e explica razoadamente os feitos que converten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Expansión colonial dos países industriais: causas; colonización e reparto de Asia, África e outros enclaves coloniais; consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Describir a expansión imperialista de europeos, xaponeses e estadounidenses a finais do século XIX, e establecer as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.3.1. Identifica e explica razoadamente as causas e as consecuencias da expansión colonial da segunda metade do século XIX. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.3.2. Localiza nun mapamundi as colonias das potencias imperialistas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.3.3. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	

<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Relacións internacionais. Paz Armada: a Tripla Alianza e a Tripla Entente. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Comparar sinteticamente os sistemas de alianzas do período da Paz Armada. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.4.1. Describe as alianzas dos países máis destacados durante a Paz Armada. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B4.5. I Guerra Mundial: causas, desenvolvemento e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Distinguir os acontecementos que conducen á declaración das hostilidades da I Guerra Mundial, e desenvolver as súas etapas e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.5.1. Identifica a partir de fontes históricas ou historiográficas as causas da I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.5.2. Comenta símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.5.3. Analiza e explica as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB4.5.4. Extrae conclusións de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<p>Bloque 5. O período de entreguerras, a II Guerra Mundial e as súas consecuencias</p>					<p>2ª Ava</p>
<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Economía, sociedade e cultura da época: os anos vinte. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Recoñecer as características do período de Entreguerras inseríndoas nos correspondentes aspectos políticos, económicos, sociais ou culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.1.1. Explica as características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Revolución Rusa; formación e desenvolvemento da URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Esquematizar o desenvolvemento da Revolución Rusa de 1917 recoñecendo as súas etapas e os seus protagonistas máis significativos, e establecer as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.2.1. Identifica e explica algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.2.2. Compara a Revolución Rusa de febreiro de 1917 coa de outubro de 1917. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Tratados de Paz e reaxuste internacional: Sociedade de Nacións. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Identificar os tratados de paz da I Guerra Mundial e establecer como unha consecuencia o xurdimento da Sociedade de Nacións. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.3.1. Explica os acordos dos tratados de paz da I Guerra Mundial e analiza as súas consecuencias a curto prazo. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.3.2. Analiza o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Estados Unidos e a crise de 1929: a Gran Depresión e o "New Deal". 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Explicar a Gran Depresión e describir os factores desencadeadores e as súas influencias na vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.4.1. Interpreta imaxes da Gran Depresión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.4.2. Comenta gráficas que explican a crise económica de 1929. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CMC ▪ CT 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Fascismos europeos e nazismo alemán. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Recoñecer a transcendencia dos fascismos europeos como ideoloxías que conduciron ao desencadeamento de conflitos no panorama europeo do momento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.5.1. Compara o fascismo italiano e o nazismo alemán. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.5.2. Distingue símbolos dos fascismos europeos da primeira metade do século XX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Relacións internacionais do período de entreguerras; viraxes cara á guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Comprender as relacións internacionais no período de entreguerras como elementos importantes das causas da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.5.3. Analiza a partir de fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. II Guerra Mundial: orixes do conflito e características xerais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Identificar e explicar as desencadeadores da II Guerra Mundial, así como os feitos máis característicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.7.1. Identifica e explica as causas desencadeadores da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.8. Desenvolvemento da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.8. Establecer as etapas do desenvolvemento da II Guerra Mundial, distinguindo as que afectaron a Europa e as que afectaron aos Estados Unidos e a Xapón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.8.1. Explica as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea como na guerra do Pacífico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB5.8.2. Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ X 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL 	

<ul style="list-style-type: none"> B5.9. Consecuencias da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.9. Analizar o papel da guerra mundial como elemento de transformación da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.9.1. Describe as consecuencias da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B5.10. Antisemitismo: o Holocausto. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.10. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.10.1. Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.10.2. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B5.11. Preparación da Paz e a ONU. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.11. Obter e seleccionar información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa á posguerra. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB5.11.1. Sintetiza textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e nos asuntos de descolonización. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	
Bloque 6. Evolución de dous mundos diferentes e os seus enfrontamentos					2ª Ava
<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Formación do bloque comunista fronte ao bloque capitalista: Guerra Fría. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Describir os feitos políticos, económicos, sociais e culturais que explican o xurdimento dos dous bloques antagónicos, clasificándoos e presentándoos adecuadamente. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.1.1. Localiza nun mapa os países que formaban os bloques comunista e capitalista. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD 	
<ul style="list-style-type: none"> B6.2. Evolución das relacións entre as dúas superpotencias. Conflitos: da Guerra Fría á coexistencia pacífica e a distensión. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.2. Interpretar a Guerra Fría, a coexistencia pacífica e a distensión, e as súas consecuencias, e establecer acontecementos que exemplifiquen cada unha destas etapas das relacións internacionais. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.2.1. Identifica e explica os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD 	
<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Evolución da economía mundial de posguerra. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Distinguir feitos que explican o enfrontamento entre os bloques comunista e capitalista, revisando as novas dos medios de comunicación da época. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.3.1. Selecciona símbolos e imaxes que se identifiquen co mundo capitalista e o mundo comunista. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.3.2. Extrae conclusións dos textos, imaxes, mapas e gráficas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría, e sinala a que bloque pertence e 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD CMC CT 	

		algúns motivos que explican esa pertenza.			
<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Características sociais e culturais de dous modelos políticos diferentes: comunismo e capitalismo. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Comparar e analizar o modelo capitalista co comunista desde os puntos de vista político, social, económico e cultural, e exemplificar coa selección de feitos que durante este período afectan as dúas grandes superpotencias: a URSS e os Estados Unidos. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.4.1. Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CMC CT 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.4.2. Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficos. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CMC CT 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.4.3. Establece razoadamente e comparativamente as diferenzas entre o mundo capitalista e o comunista. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB6.4.4. Identifica formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	
Bloque 7. A descolonización e o terceiro mundo					3ª Ava
<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Orixes, causas e factores da descolonización. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Explicar os motivos e os feitos que conducen á descolonización, e establecer as causas e os factores que explican o proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB7.1.1. Localiza nun mapa as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CD 	
<ul style="list-style-type: none"> B7.2. Etapas e modelos de descolonización. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.2. Describir as etapas e as consecuencias do proceso descolonizador, e identificar as que afectan a unhas colonias e a outras, establecendo feitos e personaxes significativos de cada proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB7.2.1. Establece de xeito razoado as causas, os feitos e os factores que desencadean e explican o proceso descolonización. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB7.2.2. Identifica e compara as características da descolonización de Asia e de África. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> B7.3. Desenvolvemento do proceso descolonizador: papel da ONU. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.3. Definir o papel da ONU na descolonización, analizando información que demostre as súas actuacións. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB7.3.1. Explica as actuacións da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. O terceiro mundo e o Movemento de Países Non Aliñados: problemas dos países do terceiro mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. Analizar o subdesenvolvemento do terceiro mundo e establecer as causas que o explican. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB7.4.1. Analiza as características dos países do terceiro mundo a partir de gráficas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CMC CT 		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB7.4.2. Localiza nun mapa os países do terceiro mundo. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD 		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB7.4.3. Analiza textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliñados e dos países subdesenvolvidos. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.5. Relacións entre os países desenvolvidos e non desenvolvidos; nacemento da axuda internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.5. Apreciar o nacemento da axuda internacional e o xurdimento das relacións entre os países desenvolvidos e subdesenvolvidos, reproducindo as formas de axuda ao desenvolvemento e describindo as formas de neocolonialismo dentro da política de bloques. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB7.5.1. Explica a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA 		
Bloque 8. A crise do bloque comunista						3ª Ava
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. A URSS e as democracias populares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Describir a situación da URSS a finais do século XX, establecendo os seus trazos máis significativos desde unha perspectiva política, social e económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB8.1.1. Localiza nun mapa as repúblicas exsoviéticas e os países formados tras a caída do muro de Berlín. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD 		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB8.1.2. Elabora un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS, a formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMC CT 		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB8.1.3. Compara os países dos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CD ▪ CCL 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Irrupción de M. Gorbachov: Perestroika e Glasnost. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Resumir as políticas de M. Gorbachov nomeando as disposicións concementes á Perestroika e á Glasnost, e resaltar as súas influencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB8.2.1. Describe os trazos políticos e socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 		

<ul style="list-style-type: none"> B8.3. Desintegración da URSS: CEI-Federación Rusa e as novas repúblicas exsoviéticas. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.3. Analizar a situación creada co xurdimento da CEI e as repúblicas exsoviéticas, recollendo informacións que resuman as novas circunstancias políticas e económicas. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB8.3.1. Elabora un cadro sinóptico sobre a situación política e económica das repúblicas exsoviéticas e a CEI-Federación Rusa. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CMC CT 		
<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Caída do muro de Berlín e evolución dos países de Europa central e oriental. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Explicar a caída do muro de Berlín e nomear as súas repercusións nos países de Europa central e oriental. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB8.4.1. Analiza imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 		
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB8.4.2. Explica as novas relacións das repúblicas exsoviéticas con Europa occidental. 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 		
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB8.4.3. Realiza unha procura guiada en internet para explicar de maneira razoada a disolución do bloque comunista. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 		
<ul style="list-style-type: none"> B8.5. Problema dos Balcáns. Guerra de Iugoslavia. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.5. Identificar o problema dos Balcáns, enumerar as causas do xurdimento de tal situación e resumir os feitos que configuran o desenvolvemento de conflitos nesta zona. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB8.5.1. Describe comparativamente a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 		
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB8.5.2. Describe e analiza as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da guerra dos Balcáns, nomeadamente en Iugoslavia 	X	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 		
Bloque 9. O mundo capitalista na segunda metade do século XX						3ª Ava
<ul style="list-style-type: none"> B9.1. Pensamento e cultura da sociedade capitalista na segunda metade do século XX. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.1. Distinguir os postulados que defende a cultura capitalista da segunda metade do século XX establecendo as liñas de pensamento e os logros obtidos. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.1.1. Enumera as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do século XX. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 		
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.1.2. Explica o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha procura guiada en internet 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 		

<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Estado do benestar. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Describir o Estado do benestar, aludindo ás características significativas que inflúen na vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.2.1. Identifica razoadamente as características e símbolos do Estado do benestar. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 		
<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Proceso de construción da Unión Europea: das Comunidades Europeas á Unión. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Explicar o proceso de construción da Unión Europea enumerando os fitos máis destacados que configuran a súa evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.3.1. Elabora eixes cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMC CT 		
<ul style="list-style-type: none"> B9.4. Obxectivos e institucións da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.4. Coñecer os obxectivos da Unión Europea en relación coas institucións que compoñen a súa estrutura. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.4.1. Relaciona razoadamente as institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL 		
<ul style="list-style-type: none"> B9.5. Evolución dos Estados Unidos: dos anos 60 aos 90. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.5. Describir a evolución política, social e económica dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90 do século XX, sintetizando os aspectos que explican a transformación da sociedade norteamericana e que constitúen elementos orixinarios do Estado do benestar. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.5.1. Realiza un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90. 	<ul style="list-style-type: none"> X 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMC CT 		
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.5.2. Selecciona e presenta mediante mapas ou redes conceptuais información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CAA 		
<ul style="list-style-type: none"> B9.6. Xapón e os novos países asiáticos industrializados. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.6. Identificar as singularidades do capitalismo de Xapón e os novos países industriais asiáticos, establecendo trazos de carácter político, económico, social e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB9.6.1. Establece razoadamente as características e os símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a área do Pacífico. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 		
Bloque 10. O mundo actual desde unha perspectiva histórica						Repartido nas 3 avaliacións (10%)
<ul style="list-style-type: none"> B10.1. Globalización e medios de comunicación: impacto científico e tecnolóxico. Caída do muro de Berlín. Atentados de Nova York. A inmigración como fenómeno 	<ul style="list-style-type: none"> B10.1. Analizar as características da globalización e describir a influencia dos medios de comunicación neste fenómeno, así como o impacto dos medios científicos e tecnolóxicos na sociedade actual. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB10.1.1. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e á obxectividade do fluxo de información existente en internet e noutros medios dixitais. 		<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CCL CAA 		

globalizado.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB10.1.2. Elabora un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CSIE E 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB10.1.3. Extrae conclusións de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. A ameaza terrorista nun mundo globalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Describir os efectos da ameaza terrorista (yihadismo, etc.) sobre a vida cotiá, e explicar as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB10.2.1. Realiza unha procura guiada en internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que sustentan, actos máis relevantes (11-S de Nova York, 11-M de Madrid 7-X de Londres, etc.), os seus símbolos e as repercusións na sociedade (cidadanía ameazada, asociacións de vítimas, mediación en conflitos, etc.), e analiza e comunica a información máis relevante. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Europa: reto e unión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Resumir os retos da Unión Europea no mundo actual, identificando os seus problemas para amosarse como zona xeopolítica unida fronte a outras áreas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB10.3.1. Identifica os retos actuais da Unión Europea a partir de novas xornalísticas seleccionadas. 	X	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB10.3.2. Explica comparativamente os desaxustes da Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI, tras os atentados do 11 de setembro de 2001. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Enumerar os trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI identificando a transcendencia dos atentados do 11-S e explicando as transformacións e o impacto ocasionado a este país. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB10.4.1. Elabora mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e cultura. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA 	

<ul style="list-style-type: none"> B10.5. Hispanoamérica: situación actual. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.5. Analizar a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB10.5.1. Describe os principais movementos políticos, económicos, sociais e culturais da Hispanoamérica actual. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> B10.6. O mundo islámico na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.6. Describir a evolución do mundo islámico na actualidade, resumindo os seus trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB10.6.1. Enumera e explica os trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais do mundo islámico, e localiza nun mapa os países que o forman na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CCL CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> B10.7. África islámica, subsahariana e Sudáfrica. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.7. Distinguir a evolución dos países de África relacionando as súas zonas xeoestratéxicas. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB10.7.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> B10.8. A India e China do século XX ao XXI: evolución política, económica, social e de mentalidades. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.8. Resumir a evolución de China e a India desde finais do século XX ao século XXI, seleccionando trazos políticos, económicos, sociais e de mentalidades 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB10.8.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais de China e a India. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> HMCB10.8.2. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países emerxentes de Asia e África. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	
<p>Bloque 11. A historia contemporánea: o tempo histórico. Métodos e ferramentas propias da disciplina.</p>				
<ul style="list-style-type: none"> B11.1. Tempo histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> B11.1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB11.1.1. Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMC CT CAA 	
<ul style="list-style-type: none"> B11.2. Fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> B11.2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> HMCB11.2.1. Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CAA CCL 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HMCB11.3.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 	
--	---	--	--	--	--

5- METODOLOXÍA

Estratexias metodolóxicas:

Posibles estratexias:

- Memorización comprensiva
- Indagación e investigación sobre documentos, textos, prensa...
- Elaboración de sínteses
- Análise de documentos, gráficos, mapas, táboas de datos
- Comentarios de textos, gráficos, mapas
- Resolución de problemas
- Estudo de casos (proxectos)
- Simulacións
- Realización de composicións históricas a partir de texto
-

Posibles estratexias:

- Memorización comprensiva
- Indagación e investigación sobre documentos, textos, prensa...
- Elaboración de sínteses
- Análise de documentos, gráficos, mapas, táboas de datos
- Comentarios de textos, gráficos, mapas
- Resolución de problemas
- Estudo de casos (proxectos)
- Simulacións
- Realización de composicións históricas a partir de textos

Secuenciación habitual de traballo na aula:

Posible secuencia:

Motivación:

- Presentación actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado
- Información complementaria para reforzo e apoio
- Información complementaria para afondamento e ampliación

Traballo persoal

- Lectura e comprensión de textos
- Análise de documentos, pequenas investigación, etc.
- Resposta a preguntas
- Resolución de problemas
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.

- Elaboración de mapas, gráficas, síntesis, mapas conceptuais.
- Memorización comprensiva

Avaliación:

- Análise de producións: caderno, mapas, comentarios, (Rúbricas)
- Exposicións orais
- Probas escritas
- Traballos individuais e en grupo
- Observación do traballo na aula

6- AVALIACIÓN

6.1 Avaliación inicial

Dado que o curso 19-20 a formación continuada sufriu cambios co Estado de alarma, é importante detectar os coñecementos previos cos que conta o alumnado. Esta avaliación inicial servirá de punto de partida para establecer o

nivel de cada alumno ou alumna. Faráse a través de preguntas ou observación na aula e dunha pequena proba inicial nas que se inclúan eixes cronolóxicos, mapas históricos e feitos a relacionar.

6.2 Avaliacion continua

Avaliaranse os estándares e contidos a través de dúas vías:

- Exames, dous en cada avaliación que constituirán como mínimo o 70% da calificación. Para calificar todos os estándares avaliáveis de xeito apropiado e para comezar una aprendizaxe cara a afrontar a materia de Historia de España en 2º de BAC, os exames constarán de : tratamento de textos (composición ou comentario, 2-3 puntos), vocabulario (2 puntos) e tamén preguntas teóricas (4 puntos) e comentarios de mapas ou obras de arte do período a estudo.
- A nota mínima requerida para facer media aritmética entre exames é de 4
- Actividades: todas presentadas en data na aula virtual. As actividades poden chegar a constituir ata un 30% da nota e deben presentarse salvo casos debidamente xustificados. A non presentación dalgún traballo equivale a un suspenso e a non aplicación da media aritmética nas cualificacións , aínda que estas sexan máis dun 5 e deben facerse na seguinte avaliación previas á recuperación do exame.

6.3 Avaliación final

Un único exame có mesmo formato que os realizados durante o curso (70%). Tamén é imprescindible a presentación das actividades pendentes. (30%)

6.4 Avaliación extraordinaria

Un único exame có mesmo formato dos realizados nas avaliación no que o alumno/a debe demostrar coñecementos globais da materia.

6.5 Recuperación da materia pendente do curso anterior

Preferentemente o profesor encargado será o profesor que impartiu a materia o ano anterior. Para evitar cambios no modelo de exame, se seguirá o mesmo e se combinará coa presentación de actividades . Os exames Terán lugar na 2ª e

na 3ª avaliacións. As actividades suporán como máximo un 30% da cualificación final.

7. Avaliación da práctica docente

Avaliación da proceso de ensino e de práctica docente	Escala			
(Indicadores de logro)				
Proceso de ensino:	1	2	3	4
1.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3.- Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5.- Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7.- Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8.- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11.- Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1.- Como norma xeral fanse explicacións xerais para todo o alumnado				
2.- Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4.- Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6.- Intercálase o traballo individual e en equipo?				
5.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
6.- Incorporáanse ás TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
7.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				

8.- Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				
9.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
10.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
11.- Cal é o grao de implicación nas funcións de tutoría e orientación do profesorado?				
12.- Realizáronse as ACS popostas e aprobadas?				
13.- As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares				
14.- Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

Avaliación da programación didáctica:

Mecanismo de revisión:

A programación revisarase anualmente e en caso de desaxuste coa práctica docente compre revilala conde se detecte o desfase ou os problemas de adaptación.

Para elo é fundamental a constante coordinación do departamento.

Que medidas se adoptarán en caso de desfase:

Acompasar a temporalización e a programación de todos os grupos do mesmo nivel.

2.- Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica	Escala			
	1	2	3	4
(Indicadores de logro)				
1.- Deseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asígnouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				

12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Deseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?				
17.- Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?				
18.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
19.- Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación				
20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
21.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
22.- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentes?				
23.- Fixáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?				
24.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
25.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
26.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEE?				
27.- Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?				
28.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
29.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
30.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
31.- Contribuíuse desde a materia ao plan de lectura do centro?				
32.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?				

8. PLAN DE REFORZO COVID

Este curso a metodoloxía ven moi condicionada polas circunstancias actuais de pandemia do Covid-19. Os grupos , aínda por definir, poder ser un ou dous, de non máis de 25 alumnos. Tendo en conta os 26 matriculados haberá dous grupos de 13/15 alumnos. Isto favorece o traballo colaborativo que sen embargo non se pode realizar na aula tendo en conta a obrigada distancia de seguridade.

O primerio será detectar o medios dixitais cós que conta o alumnado (redes wifi, tablets, ordenadores, tarifas de datos ilimitadas etc) No caso de que algún alumnos noi

poidar acceder ao contido dixital, facilitarase outra canle mentres se intenta que mediante préstamo ou algún outro método poida proveerse dos recursos necesarios

A Aula Virtual será a canle de comunicación do profesor /alumnado e tamén o repositorio de materias e o sitio de entrega de todos os traballos que o alumnado realice.

As clases terán un período dedicado á desinfección e correcta disposición dos elementos de mobiliario así como á correcta ventilación.

O profesor/a utilizará o método de exposicións orais, con intervencións e interpelación ao alumnado para comprobar que seguen o desenvolvemento da materia. As exposicións irán acompañadas de presentacións de diapositivas con gráficos, imaxes e cuadros sinópticos e tamén de vídeos.

Todos os alumnos deben suscribirse ao curso na aula virtual. Alí realizarán traballos semanais, recibirán material e en caso de ser necesario de haber confinamento ou períodos de cuarentena, poderán habilitarse exames virtuais con formato diferente aos presenciais.

En caso de cuarentena de parte do alumnado:

Tentaremos facer ás clases en streaming no seu horario habitual. Para aqueles que non poidan seguir a clase en directo, poderán acceder a podcast, presentacións e vídeotutoriais.

No caso de confinamento da clase:

Clases virtuais a través do Webex no seu horario habitual con asistencia obrigatoria para aqueles alumnos que dispoñan de medios.

A pesares das circunstancias, o traballo colaborativo en equipos vai ser unha parte fundamental da materia e fomentarse o seu desenvolvemento a través das distintas plataformas: Drive, aula virtual, Google duo, whastapp etc

Proceso de Avaliación: a avaliación non sufrirá modificacións en canto o modelo combinado de exames/actividades e na súa ponderación. Si poderá haber cambios nos modelos de exame, que en caso de cuarentena poderían modificar a súa

estructura para garantir a limpeza do proceso. Tamén será o mesmo caso se houbera un confinamento xeral da clase, agás indicacións das autoridades educativas.

9- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE:

Medidas de atención á diversidade no presente curso.

Medidas ordinarias e extraordinarias:

No curso actual hai un alumno con altas capacidades

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
<p>1. Adequouse a estrutura organizativa do centro e/ou da aula para algún alumno/a ou grupo?</p> <p>a) Tempos diferenciado, horarios específicos, etc.</p> <p>Existen espazos diferenciados e horarios específicos No</p> <p>b) b) Espazos diferenciados?</p> <p>no</p> <p>c) c) Materiais e recursos didácticos</p>	<p>1. Faise algunha adaptación metodolóxica para algún alumno/grupo como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, titoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.?</p> <p>Sí</p> <p>2. Adáptanse os tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a?</p> <p>Sí</p>

<p>diferenciados?</p> <p>Sí</p> <p>2. Faise algún desdoblamento de grupos?</p> <p>Non</p> <p>3. Faise algún reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula?</p> <p>Non</p> <p>4. Faise algún reforzo e/ou apoio fóra da/s aula/as a algún alumno/a?</p> <p>Non</p> <p>6. Que medidas se propoñen para o alumno enviado á aula de convivencia?</p>	<p>3. Existe algún programa de reforzo en áreas instrumentais (LC/LG/MT) para alumnado de 1º e 2º da ESO?</p> <p>Si</p> <p>4. Existe algún programa de recuperación de materias non instrumentais (3º ESO)?</p> <p>Non</p> <p>5. Existe algún programa específico para alumnado repetidor da materia?</p> <p>Non</p>
--	--

Traballos	
------------------	--

10- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES:

Dada a situación de pandemia que estamos a padecer debida á Covid-19, non se realizarán este tipo de actividades durante o presente curso de saída do centro.

Publicaremos alguns dos traballos dos diferentes grupos que poidan servir para a divulgación de coñecementos da materia.

11- DATOS DO DEPARTAMENTO:

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Xeografía e Historia	1º ESO	1º A	José A. Rey Fernández
		1º B	
		1º C	
		1ºD	
		1ºE	
Xeografía e Historia	2º ESO	2º A	Xosé Manuel Rubianes
		2º B	
		2ºC	
		2º D	
		2º E	

Xeografía e Historia	3º ESO		José Antonio Rey Silvia Loureiro
Cultura clásica	3º ESO		María Dolores Bouza
Xeografía e Historia	4º ESO		Mª Dolores Bouza Nuria Castelo Silvia Loureiro
1º BAC	Historia do Mundo Contemporáneo		Silvia Loureiro
2º BAC	Historia de España		María Dolores Bouza
2º BAC	Xeografía de España		José Antonio Rey

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2020-2021

Materia:

- **Xeografía de España
(2º BAC)**

ÍNDICE

1. **Contexto: características do centro e do alumnado.**
2. **Obxectivos do Bachelato.**
3. **Secuenciación, temporalización, contidos, competencias clave e estándares de aprendizaxe.**
4. **Metodoloxía.**
5. **Criterios de avaliación e calificación.**
6. **Metodoloxía: Adaptación ao contexto Covid-19.**
7. **Actividades complementarias e extraescolares.**
8. **Datos do Departamento.**

1- Contexto: características do centro e do alumnado:

R/ Orquídea, 45

27004-Lugo

Centro adscritos

CEIP de Casás

CEIP Menéndez Pelayo

Para BAC: CPI de Friol

O IES Leiras Pulpeiro é un centro que acolle actualmente ensino secundario obrigatorio (ESO) e Bacharelato (BAC). Ten matriculados perto de 500 alumnos e no curso actual están repartidos en 5 grupos d 1º Eso, 6 de 2º ESO, 4 de 3º Eso, 4 de 4º ESO, tres de 1º de BAC e 2 de 2º de BAC.

Ten uns 55 profesores, dos cales a maioría teñen destiño definitivo no centro o que garante a continuidade dos proxectos educativos.

Está situado nunha zona periférica da cidade, en barrios onde escasean os servizos públicos e negocios, abundan ás vivendas sociais e espazos urbanizados mesturados con explotacións agrícolas destinadas ao autoconsumo.

Os alumnos proveñen destes contextos de clases medias-baixas, ccon familias con poucos recursos, elevada taxa de paro e ás veces familias desestructuradas.

A poboación inmigrante é numerosa, destacando aquela que procede de países do centro e sur do continente americano e tamén de Marrocos. Tamén temos bastante alumnado de etnia xitana.

A taxa de abandono escolar é un problema sobre todo nos curso 2º e 3º da ESO a a taxa de repetición de curso é elevada.

A Bacharelato adoitan incorporarse alumnos procedentes do medio rural, da localidade de Friol e tamén doutros centros da cidade, preferentemente do Divino Maestro.

O centro conta tamén cunha aula de alumnos TEA que conta con persoal especializado. A sensibilización con este tipo de alumnado é un obxectivo de todo o claustro do centro.

2- Obxectivos do bacharelato:

1 a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

2 b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

3 c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

4 d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

5 e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

6 f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

7 g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

8 h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

9 i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

10 l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

11 m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

12 n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

13 ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

14 o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

15 p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3- Contidos, secuencialización, temporalización, competencias clave e estándares de aprendizaxe:

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
Bloque 1. A xeografía e o estudo do espazo xeográfico					
<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Concepto de xeografía. Métodos e ferramentas propias da disciplina. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Recoñecer a peculiaridade do coñecemento xeográfico utilizando as súas ferramentas de análise e os seus procedementos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.1. Describe a finalidade do estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Características do espazo xeográfico. Concepto de paisaxe como resultado da interacción entre factores naturais e culturais. Desenvolvemento sustentable. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Identificar o espazo xeográfico como tal nas súas diversas ocupacións, entendéndoo como centro de relacións humanas e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.2.1. Identifica as paisaxes xeográficas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	1ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB1.2.2. Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Representación gráfica do espazo xeográfico a distintas escalas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Distinguir e analizar os tipos de planos e mapas con diferentes escalas, identificándoos como ferramentas de representación do espazo xeográfico 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.3.1. Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Planos e mapas: compoñentes e análise. O mapa topográfico nacional a 	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Analizar e comentar o mapa topográfico nacional E: 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.4.1. Extrae información do mapa topográfico mediante os 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CD 	1ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
escala 1:50.000.	1/50.000.	<p>procedementos de traballo do xeógrafo.</p> <ul style="list-style-type: none"> XHB1.4.2. Extrae a información de mapas e planos de diferentes escalas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Técnicas cartográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Diseñar e comparar mapas sobre espazos xeográficos próximos utilizando os procedementos característicos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.5.1. Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Obtención e interpretación da información cartográfica. Imaxes de satélite. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Procurar, seleccionar e elaborar información de contido xeográfico obtida de fontes diversas, e presentala de xeito adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.6.1. Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e dun mapa, comentando as características do espazo xeográfico. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
Bloque 2. O relevo español: a súa diversidade xeomorfolóxica					
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. España e a súa singularidade xeográfica: unidade e diversidade. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Distinguir as singularidades do espazo xeográfico español establecendo os aspectos que lle confiren unidade e os elementos que ocasionan diversidade. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.1. Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Relevo español: diversidade xeomorfolóxica. Localización dos principais accidentes 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Describir os trazos do relevo español, situando e analizando as súas unidades de relevo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.1. Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
xeográficos.		diferentes do territorio peninsular e insular.			
<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Evolución xeolóxica do territorio español como conformadora das diferentes morfoestruturas. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Definir o territorio español subliñando as diferenzas das unidades morfoestruturais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.3.1. Enumera e describe os principais trazos do relevo de España. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Litoloxía peninsular e insular e formas de modelaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Diferenciar a litoloxía de España, incidindo nas súas características e na modelaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.4.1. Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Identificación das unidades do relevo español peninsular e insular, e os trazos de cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Utilizar correctamente o vocabulario específico da xeomorfoloxía. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.5.1. Describe sumariamente nun mapa a evolución xeolóxica e a conformación do territorio español. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Corte topográfico: realización e análise. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Procurar e seleccionar información do relevo obtido de fontes diversas (bibliográficas, cartográficas, internet ou traballos de campo), e presentala de xeito adecuado sinalando os condicionamentos que o relevo pode impor. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.6.1. Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Concepto de solo. Os solos en España: variedade edáfica e as súas 	<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Identificar as características edáficas dos solos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.7.1. Enumera e describe os elementos constitutivos dos tipos de solo 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	1ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliados	Competencias clave	Temporalización
características.		España.			
		<ul style="list-style-type: none"> XHB2.7.2. Localiza nun mapa de España os tipos de solos peninsulares e insulares. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación					
<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Clima e tempo atmosférico. Factores xeográficos, dinámica atmosférica e elementos do clima. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Sinalar nun mapa de España os dominios climáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.1.1. Localiza os climas nun mapa de España. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CA CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Dominios climáticos españois: as súas características e representación en climogramas. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Distinguir os climas en España e comentar as súas características, sinalando os factores e os elementos que os compoñen, para diferenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.2.1. Describe e compara os climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Dominios climáticos españois: factores limitantes. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Distinguir os climas en España e a súa representación en climogramas. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.3.1. Representa e comenta climogramas específicos de cada clima. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Variabilidade climática. Temperatura e precipitación. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Comentar a información climatolóxica que se deduce utilizando mapas de temperaturas ou precipitacións de España. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.4.1. Comenta as características dos climas españois a partir dos seus climogramas representativos. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.5. Situacións sinópticas e tipos de tempo atmosférico en 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5. Analizar os tipos de tempo atmosférico en España 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.5.1. Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
España.	utilizando os mapas de superficie e de altura.	reflectidos nas estacións climatolóxicas.			
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.5.2. Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os tipos de tempo atmosférico. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.6. Mapas do tempo, altura e superficie: análise e interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.6. Interpretar un mapa do tempo aplicando as características dos tipos de tempo peninsulares ou insulares. 	<ul style="list-style-type: none"> XB33.6.1. Comenta un mapa de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.7. Escenarios de cambio climático en diferentes dominios do territorio peninsular e insular. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.7. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo diversidade climática de España utilizando as fontes dispoñibles, tanto de internet como de medios de comunicación social, ou bibliografía. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.7.1. Analiza como afecta a España o cambio climático. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.7.2. Extrae conclusións ambientais, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.8. Factores xeográficos e características da vexetación. Rexións bioxeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.8. Identificar as rexións vexetais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.8.1. Identifica nun mapa os dominios vexetais, e describe e comenta as súas características. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B3.9. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.9. Diferenciar 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.9.1. Ante 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT 	1ª

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
Formacións vexetais españolas e a súa distribución. Análise de cliseries de vexetación.	razoadamente as formacións vexetais españolas.	unha paisaxe natural, identifica as formacións vexetais que aparezan.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA ▪ CD 	avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.9.2. Analiza razoadamente unha cliserie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	1ª avaliación
Bloque 4. A hidrografía					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Diversidade hídrica da península e das illas. Principais elementos hídricos nas paisaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Explicar a diversidade hídrica da Península Ibérica e nas illas, enumerando e localizando os tipos de elementos hídricos que se poden percibir coa observación da paisaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.1.1. Explica a diversidade hídrica en España. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Vertentes hidrográficas. Principais cuncas fluviais peninsulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Describir as cuncas fluviais españolas situándoas nun mapa e enumerando as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.2.1. Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Réximes fluviais predominantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Identificar os réximes fluviais máis característicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.1. Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Zonas húmidas en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Enumerar as zonas húmidas de España, localizalas nun 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.4.1. Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas, e 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	1ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
	mapa e comentar as súas características.	debate un aspecto de actualidade sobre este tema.			
<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Aproveitamento dos recursos hídricos: incidencia da seca e das chuvias torrenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Analizar o aproveitamento dos recursos hídricos en España, incluíndo as características de seca e das chuvias torrenciais do clima. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB4.5.1. Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros, e deduce consecuencias, analizando tamén as características climáticas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB4.5.2. Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e saca conclusións. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Augas subterráneas. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á hidroloxía española, incidindo na explotación das augas subterráneas, utilizando distintas fontes de información. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB4.6.1. Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica española e a súa interacción coas actividades humanas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	1ª avaliación
Bloque 5. As paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade					
<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Paisaxes naturais 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Describir e reflectir nun mapa as 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.1. Distingue as características 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA 	1ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
españolas.	paisaxes naturais españolas, identificando os seus trazos.	dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.1.2. Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas e identifícaa súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Influencia do medio na actividade humana. Políticas favorecedoras do patrimonio natural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Relacionar o medio natural coa actividade humana, describindo casos de modificación do medio polo ser humano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.2.1. Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC 	1ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.2.2. Analiza algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Os medios humanizados e a súa interacción no espazo xeográfico. Paisaxes culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Describir os espazos humanizados e enumerar os seus elementos constitutivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.3.1. Diferencia as paisaxes humanizadas das naturais. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Aproveitamento sustentable do medio físico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ás paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade, utilizando fontes en que estea 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.4.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia do medio na actividade humana. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	1ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.4.2. Selecciona e analiza a partir 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA 	1ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
	dispoñible, tanto en internet como en bibliografía ou medios de comunicación social.	de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia das persoas sobre o medio.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.4.3. Obtén e analiza a información que apareza nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	1ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Variedades de paisaxes naturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Comparar imaxes das variedades de paisaxes naturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.5.1. Diferencia as paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	1ª avaliación
Bloque 6. A poboación española					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Fontes para o estudo da poboación. Procedementos de análise en demografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Identificar as fontes para o estudo da poboación establecendo os procedementos que permiten estudar casos concretos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.1.1. Utiliza as ferramentas de estudo da poboación. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CD 	2ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
▪ B6.2. Evolución histórica.	▪ B6.2. Comentar gráficos e taxas que amosen a evolución da poboación española.	▪ XHB6.2.1. Comenta a pirámide actual de poboación española e compáraa con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.	▪	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	2ª avaliación
		▪ XHB6.2.2. Distingue as pirámides de poboación na súa evolución histórica.	▪	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	2ª avaliación
▪ B6.3. Movements naturais de poboación.	▪ B6.3. Caracterizar a poboación española identificando os movementos naturais.	▪ XHB6.3.1. Aplica a teoría da transición demográfica ao caso español.	▪	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	2ª avaliación
		▪ XHB6.3.2. Elixe datos e taxas demográficas que amosen a configuración da poboación dun territorio.	▪	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	2ª avaliación
▪ B6.4. Distribución territorial da poboación.	▪ B6.4. Diferenciar a densidade de poboación no espazo peninsular e insular, explicando a distribución de poboación.	▪ XHB6.4.1. Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.	▪	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	2ª avaliación
▪ B6.5. Migracións.	▪ B6.5. Explicar a distribución da poboación española identificando as migracións.	▪ XHB6.5.1. Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.	▪	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	2ª avaliación
		▪ XHB6.5.2. Identifica e analiza as migracións recentes.	▪	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	2ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
		<ul style="list-style-type: none"> XHB6.5.3. Explica as relacións entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B6.6. Mapa da distribución da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.6. Analizar a poboación das comunidades autónomas, definindo a súa evolución e a problemática de cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.6.1. Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B6.7. Mapa de densidade da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.7. Comentar un mapa da densidade de poboación de España, analizando a súa estrutura. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.7.1. Analiza un gráfico da estrutura da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B6.8. Conformación do espazo demográfico actual. Definición e cálculo de taxas demográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.8. Analizar as pirámides de poboación das comunidades autónomas, incidindo no caso galego, e comentar as súas peculiaridades. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.8.1. Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B6.9. Diversidades rexionais. Estrutura, problemática actual e posibilidades de futuro da poboación española. Realidade demográfica galega. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.9. Explicar as perspectivas de poboación española e a ordenación do territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.9.1. Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B6.10. Ordenación do territorio. Peso do factor demográfico. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.10. Obter e seleccionar información de contido demográfico utilizando fontes 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.10.1. Presenta e defende información sobre a poboación 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
	en que estea dispoñible, tanto en internet como noutras fontes de información.	española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo.			
Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Peso das actividades agropecuarias, forestais e pesqueiras no PIB. Poboación activa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Describir as actividades agropecuarias e forestais, especificando as características de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.1.1. Identifica as actividades agropecuarias e forestais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.1.2. Diferencia as actividades do sector primario doutras actividades económicas. 			<ul style="list-style-type: none"> ▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Aspectos naturais e históricos que explican os factores agrarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Distinguir as paisaxes agrarias, a súa morfoloxía e as súas estruturas, establecendo as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.2.1. Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.2.2. Achega os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas. 			<ul style="list-style-type: none"> ▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Elementos que conforman as paisaxes agrarias. Paisaxes agrarias de España: características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Analizar adecuadamente unha paisaxe rural distinguindo o terreo de labor, os bosques e o hábitat. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.1. Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das paisaxes agrarias 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	2ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
		españolas.			
<ul style="list-style-type: none"> B7.4. Estrutura da propiedade e tenencia da terra. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.4. Comprender a evolución da estrutura da propiedade e identificar formas de tenza da terra. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.4.1. Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B7.5. Explotacións agrarias: características. Tipos de agricultura: coexistencia de formas avanzadas e tradicionais. Transformacións agroindustriais. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.5. Explicar o sector agrario español tendo en conta as súas estruturas da propiedade e as características das súas explotacións. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.5.1. Identifica e analiza as características das paisaxes agrarias españolas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B7.6. Políticas de reforma agraria. Situación española do sector no contexto da Unión Europea. Política Agraria Común (PAC). 	<ul style="list-style-type: none"> B7.6. Explicar a situación do sector agrario español tendo en conta o contexto europeo e as políticas da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.6.1. Acheга datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB7.6.2. Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B7.7. Actividade pesqueira: localización, características e problemas. Análise dos aspectos físicos e humanos que conforman o espazo pesqueiro. Caso galego. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.7. Analizar a actividade pesqueira, e definir as súas características e os seus problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.7.1. Establece as características e as peculiaridades da actividade pesqueira española e galega. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB7.7.2. Selecciona e analiza novas xornalísticas 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA 	2ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
		que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.			
<ul style="list-style-type: none"> B7.8. Silvicultura: características e desenvolvemento no territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.8. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo rural, silvícola ou pesqueiro, utilizando fontes dispoñibles en internet, en medios de comunicación social ou na bibliografía. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.8.1. Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial					
<ul style="list-style-type: none"> B8.1. Proceso de industrialización español: características e breve evolución histórica. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.1. Analizar o proceso de industrialización español establecendo as características que conducen á situación actual. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.1.1. Selecciona e analiza información sobre os problemas e a configuración da industria española. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.1.2. Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CMCCT 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.1.3. Selecciona e analiza imaxes que amosen a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CD 	2ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
<ul style="list-style-type: none"> B8.2. Localización das fontes de enerxía en España. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.2. Relacionar as fontes de enerxía e a industrialización, e describir as súas consecuencias en España. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.2.1. Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas en España. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CDC 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B8.3. Achega ao PIB da industria. Poboación activa. Deficiencias e problemas do sector industrial español. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.3. Coñecer os factores da industria en España. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.3.1. Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.3.2. Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Elementos das paisaxes industriais. Tipoloxías de paisaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Identificar e comentar os elementos dunha paisaxe industrial dada. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.4.1. Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	2ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B8.5. Rexións industriais e eixes de desenvolvemento de España: importancia das políticas territoriais no sector. Planificación e perspectivas de futuro. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.5. Describir os eixes de desenvolvemento industrial sobre un mapa, establecendo as súas características e as posibilidades de rexeneración e cambio no futuro. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.5.1. Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.5.2. Localiza e describe as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CD 	2ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.5.3. Describe os eixes ou focos 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA 	2ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
		de desenvolvemento industrial, e as súas perspectivas de futuro.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.6. Influencia da política da Unión Europea na configuración da industria española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo industrial español e a influencia nel da política industrial europea, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet, como na bibliografía ou nos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.6.1. Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	2ª avaliación
Bloque 9. O sector servizos					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. Terciarización da economía española: influencia no PIB. Poboación activa do sector terciario. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. Analizar a terciarización da economía española establecendo as súas características e a influencia no produto interior bruto, e utilizar correctamente a terminoloxía do sector servizos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.1.1. Identifica as características do sector terciario español. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Análise dos servizos e distribución no territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Identificar a presenza dos servizos no territorio, analizando a súa distribución e o impacto no medio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.2.1. Explica a incidencia do sector servizos para a economía española. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Sistema de transportes en España. Impacto das 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Explicar o sistema de transporte en España, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.3.1. Describe como se articulan os medios de 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
infraestruturas sobre o espazo xeográfico.	distinguindo a articulación territorial que configura.	comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).		<ul style="list-style-type: none"> CD 	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB9.3.2. Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB9.3.3. Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transporte determinado. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB9.3.4. Distingue nun mapa principais nodos de transporte español. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB9.3.5. Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B9.4. Desenvolvemento comercial: características, evolución e distribución territorial. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.4. Describir o desenvolvemento comercial e a ocupación territorial que impón, e establecer as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.4.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B9.5. Espazos turísticos: características e 	<ul style="list-style-type: none"> B9.5. Localizar nun mapa os espazos 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.5.1. Analiza e explica as 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
evolución.	turísticos, e enumerar as súas características e as desigualdades rexionais.	desigualdades do espazo turístico.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.6. Outras actividades terciarias: sanidade, educación, finanzas e servizos públicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á actividade ou ao espazo do sector servizos español, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como na bibliografía ou nos medios de comunicación social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.6.1. Comenta e gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.6.2. Explica como articulan o territorio outras actividades terciarias. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.6.3. Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras actividades do sector servizos. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.7. Transformacións das paisaxes nas zonas turísticas. Caso do litoral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.7. Identificar e comentar unha paisaxe transformado por unha importante zona turística. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.7.1. Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CSC 	3ª avaliación
Bloque 10. O espazo urbano					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Concepto de cidade e a súa influencia na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Definir a cidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.1. Define cidade e achega exemplos. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
ordenación do territorio.					
<ul style="list-style-type: none"> B10.2. Morfoloxía e estrutura urbanas. Análise socioeconómica e política a través do plano da cidade. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.2. Analizar e comentar planos de cidades, distinguindo os seus trazados. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.2.1. Analiza e explica o plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B10.3. Planificacións urbanas. Instrumentos do planeamento. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.3. Identificar o proceso de urbanización e enumerar as súas características e as planificacións internas. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.3.1. Identifica as características do proceso de urbanización. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB10.3.2. Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B10.4. Características do proceso de urbanización. Áreas de influencia. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.4. Analizar a morfoloxía e a estrutura urbana, e extraer conclusións da pegada da historia e a súa expansión espacial, reflexo da evolución económica e política da cidade. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.4.1. Señala a influencia histórica no plano das cidades españolas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB10.4.2. Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano desta. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B10.5. Características da paisaxe urbana. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.5. Analizar e comentar unha paisaxe urbana. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.5.1. Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB10.5.2. Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliáveis	Competencias clave	Temporalización
		cidade coñecida.			
<ul style="list-style-type: none"> B10.6. Usos do solo urbano. Ordenación territorial. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.6. Identificar o papel das cidades na ordenación do territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.6.1. Explica a xerarquización urbana española. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B10.7. Rede urbana española. Características do proceso de crecemento espacial das cidades. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.7. Describir a rede urbana española e comentar as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.7.1. Describe e analiza as influencias mutuas entre a cidade e o espazo que a rodea. 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B10.8. Sistema urbano español: desenvolvemento ou sustentable. Cidades saudables. O territorio como recurso. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.8. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ao espazo urbano español, utilizando fontes en que estea dispoñible, en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.8.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas que amosen a configuración e a problemática do sistema urbano español. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
Bloque 11. Formas de organización territorial					
<ul style="list-style-type: none"> B11.1. Organización territorial de España. 	<ul style="list-style-type: none"> B11.1. Describir a organización territorial española analizando a estrutura local, autonómica e estatal. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB11.1.1. Localiza e explica nun mapa a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B11.2. Influencia da historia e da Constitución de 1978 no deseño 	<ul style="list-style-type: none"> B11.2. Explicar a organización territorial española e establecer a influencia da 	<ul style="list-style-type: none"> XHB11.2.1. Explica a ordenación territorial española a partir de mapas 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliados	Competencias clave	Temporalización
territorial.	historia e da Constitución de 1978, mediante o emprego de mapas históricos e actuais.	históricos e actuais.			
		<ul style="list-style-type: none"> XHB11.2.2. Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB11.2.3. Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> XHB11.2.4. Distingue e enumera as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación		
<ul style="list-style-type: none"> B11.3. Desequilibrios e contrastes territoriais. 	<ul style="list-style-type: none"> B11.3. Analizar a organización territorial española e describir os desequilibrios e os contrastes territoriais, así como os mecanismos correctores. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB11.3.1. Enumera os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes na organización territorial española. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B11.4. Comunidades Autónomas: políticas rexionais e de cohesión territorial. Comunidade Autónoma de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B11.4. Describir a transcendencia das comunidades autónomas e definir as políticas territoriais que levan a cabo, incidindo no caso de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB11.4.1. Explica as políticas territoriais que practican as comunidades autónomas en aspectos concretos. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Contidos	Contidos	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliados	Competencias clave	Temporalización
<ul style="list-style-type: none"> B11.5. cuestión territorial na España das autonomías. 	<ul style="list-style-type: none"> A B11.5. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ás formas de organización territorial en España, utilizando fontes en que estea dispoñible en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía. 		<ul style="list-style-type: none"> XHB11.5.1. Distingue os símbolos que diferencian as comunidades autónomas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación
			<ul style="list-style-type: none"> XHB11.5.2. Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL 	3ª avaliación
Bloque 12. España en Europa e no mundo						
<ul style="list-style-type: none"> B12.1. España: situación xeográfica; posición e localización dos territorios que conforman a unidade e a diversidade política. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.1. Definir a situación xeográfica de España no mundo, establecendo a súa posición e localizando os seus territorios. 		<ul style="list-style-type: none"> XHB12.1.1. Localiza nun mapa as grandes áreas xoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
			<ul style="list-style-type: none"> XHB12.1.2. Identifica aspectos salientables de España na situación mundial. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
			<ul style="list-style-type: none"> XHB12.1.3. Localiza a situación española entre as grandes áreas xoeconómicas mundiais. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B12.2. España en Europa. Estrutura territorial. Contrastes físicos e socioeconómico 	<ul style="list-style-type: none"> B12.2. Describir o continente europeo distinguindo a súa estrutura territorial e os contrastes físicos e 		<ul style="list-style-type: none"> XHB12.2.1. Explica a posición de España na Unión Europea. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
s de Europa.	socioeconómicos.				
<ul style="list-style-type: none"> B12.3. Posición de España na Unión Europea. Políticas rexionais e de cohesión territorial. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.3. Identificar a posición de España na Unión Europea, enumerando as políticas rexionais e de cohesión territorial que se practican en Europa e que afectan a España. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB12.3.1. Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL 	3ª avaliación
		<ul style="list-style-type: none"> XHB12.3.2. Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B12.4. España no mundo. Globalización e diversidade no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.4. Definir a globalización e explicar os seus trazos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB12.4.1. Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CSC 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B12.5. Procesos de mundialización e desigualdades territoriais. Grandes eixes mundiais. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.5. Comparar os procesos de mundialización e diversidade territorial, resumindo as características de ambos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB12.5.1. Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación
<ul style="list-style-type: none"> B12.6. Posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.6. Explicar as repercusións da inclusión de España en espazos socioeconómicos e xeopolíticos continentais e mundiais, 	<ul style="list-style-type: none"> XHB12.6.1. Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL CD 	3ª avaliación

Xeografía. 2º de bacharelato.					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliábeis	Competencias clave	Temporalización
	utilizando fontes diversas baseadas en material bibliográfico ou en liña e en opinións expostas nos medios de comunicación social.	e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.			

4- Metodoloxía:

Propugnamos unha metodoloxía activa e participativa por parte do alumnado, co fin de desenvolver os obxectivos e contidos asinados. Sen embargo, a maioría das clases o profesor desenvolverá os contidos da materia, sempre encamiñados á consecución dos obxectivos da EBAU.

Ademáis das exposicións teóricas do profesor, os alumnos terán que facer comentarios de gráficos, fotografías, mapas, etc., relacionados coas posibles prácticas que poden poner na EBAU.

5- Criterios de avaliación e Calificación:

Calificación dos contidos:

Se farán dous exames por avaliación.

Os contidos da materia ponderarán o 80% da calificación final. Os exames só farán media se a calificación é de 4 o superior. Os exames de menos de 4 deberán repetirse. Recordar que a calificación dun 5 non significa que o alumno saiba a metade do exame, senon que ten coñecementos suficientes para superar a materia.

Se farán tamén exames de contidos. Neste caso se valorará, ademais dos contidos, a estruturación, a redacción e a ortografía.

Calificación das actividades:

Fundamentalmente se farán dous tipos de actividades:

Comentarios de mapas, gráficas, cadros estadísticos, etc. Os alumnos deben entregar, de forma individual, un blog cos traballos solicitados. Ísta é unha condición indispensable para aprobar o curso. É decisión do docente se os comentarios se farán individualmente ou en grupos. Estes traballos ponderarán un 20% no global da puntuación final do curso.

Exposicions orais en grupo sobre temas que elixirán os alumnos, sempre relacionados coa materia impartida. Farans a lo menos dúas exposicións orais ó longo do curso. Estas exposicións ponderarán 1 punto no global da puntuación final do curso. **A data límite de presentación dos traballos é unha semana antes da avaliación.** O último mes de clase dedicarase a preparar a proba de Selectividade e ao final de curso se realizará un exame final da materia do exame, que suporá un 20% da calificación final.

Ao principio da segunda e da terceira avaliación, e ao final da terceira faranse exames de recuperación de cada tema.

No exame de setembro o alumna/a terá que recuperar as partes suspendidas durante o curso. O exame terá o mesmo formato que os que se fixeron ao longo de curso.

6- Metodoloxía didáctica adaptada ao contexto Covid-19:

Este curso a metodoloxía ven moi condicionada polas circunstancias actuais de pandemia do Covid-19.

O primeiro será detectar o medios dixitais cós que conta o alumnado (redes wifi, tablets, ordenadores, tarifas de datos ilimitadas etc) No caso de que algún alumnos noi poidar acceder ao contido dixital, facilitarase outra canle mentre se intenta que mediante préstamo ou algún otro método poida proveerse dos recursos necesarios.

A Aula Virtual será a canle de comunicación do profesor /alumnado e tamén o repositorio de materias e o sitio de entrega de todos os traballos que o alumnado realice.

As clases terán un período dedicado á desinfección e correcta disposición dos elementos de mobiliario así como á correcta ventilación.

O profesor/a utilizará o método de exposicións orais, con intervencións e interpelación ao alumnado para comprobar que seguen o desenvolvemento da materia. As exposicións irán acompañadas de presentacións de diapositivas con gráficos, imaxes e cuadros sinópticos e tamén de vídeos.

Todos os alumnos deben suscribirse ao curso na aula virtual. Alí realizarán traballos semanais, recibirán material e en caso de ser necesario de haber confinamento ou períodos de cuarentena, poderán habilitarse exames virtuais con formato diferente aos presenciais.

En caso de cuarentena de parte do alumnado:

Tentaremos facer ás clases en streaming no seu horario habitual. Para aqueles que non poidan seguir a clase en directo, poderán acceder a podcast, presentacións e vídeotutoriais.

No caso de confinamento da clase:

Clases virtuais a través do Webex no seu horario habitual con asistencia obrigatoria para aqueles alumnos que dispoñan de medios.

A pesares das circunstancias, o traballo colaborativo en equipos vai ser unha parte fundamental da materia e fomentarse o seu desenvolvemento a través das distintas plataformas: Drive, aula virtual, Google duo, whastapp etc.

7. Actividades complementarias e extraescolares:

Dada a situación xerada pola Covid-19, suséndense todas as actividades complementarias e extraescolares.

8- Datos do Departamento:

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Xeografía de España	2º BAC	1	José A. Rey Fernández

IES
LEIRAS PULPEIRO

Depto. Ciencias Sociais, Xeografía e Historia

PROGRAMACIÓN HISTORIA DE ESPAÑA

2º BAC CURSO 2020-2021

ÍNDICE

- 1. Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Historia de España de 2º BAC.**
- 2. Contexto: características do centro e do alumnado.**
- 3. Obxectivos do bacharelato adaptados.**
- 4. Contidos, criterios de avaliación, competencias clave, estándares de aprendizaxe e temporalización.**
- 5. Metodoloxía**
- 6. Criterios de Avaliación e Cualificación.**
- 7. Plan de reforzo polo contexto Covid-19:**
- 8. Atención á diversidade.**
- 9. Outras avaliacións: proceso de ensino a aprendizaxe e avaliación da programación didáctica**
- 10. Actividades complementarias.**
- 11. Datos do Departamento.**

1. Introducción: Aspectos xerais e xustificación da materia de Historia de España de 2º BAC

O estudo da historia de España é esencial para o coñecemento e comprensión non só do noso pasado senón tamén do mundo actual. Non menos importante é o carácter formativo da materia de Historia de España, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra banda, a historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns e cidadás responsables, conscientes dos seus dereitos e das súas obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

Historia de España de segundo curso de bacharelato pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais dos territorios que configuran o actual Estado español, prestando, cando cumpra, unha especial atención a Galicia, pero sen esquecer por iso a súa pluralidade interna e a súa pertenza a outros ámbitos máis amplos, coma o europeo e o iberoamericano. Neste sentido, a materia recolle, na análise dos procesos históricos, tanto os aspectos compartidos como os diferenciais.

Concibida como materia común para todas as modalidades de bacharelato, ofrécelles aos alumnos e ás alumnas que chegan á vida adulta a posibilidade de coñeceren a historia de España de xeito continuo e sistemático. Na distribución cronolóxica dos contidos outórgaselle unha maior importancia ao coñecemento da historia contemporánea, sen renunciar por iso aos referidos ás etapas anteriores, pois en grande medida a pluralidade da España actual só é comprensible se nos remontamos a procesos e feitos que teñen a súa orixe nun pasado remoto. Deste xeito, dedícase un primeiro bloque aos comezos da nosa historia, desde os primeiros humanos á monarquía visigoda; o segundo refírese á Idade Media, desde a conquista musulmá da Península; os dous seguintes estudan a Idade Moderna, ata as vésperas da Revolución Francesa; e os oito restantes a Idade Contemporánea.

A través do estudo da Historia de España, o alumnado deberá adquirir determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara ás fontes, o recoñecemento da diversidade de España ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido. Así mesmo, tal estudo deberá contribuír a fomentar

unha especial sensibilidade cara á sociedade do presente e a súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, a igualdade de entre homes e mulleres, os dereitos humanos, a non-discriminación e os valores democráticos.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. As competencias clave sociais e cívicas, e de conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios da historia de España. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental, e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía trátase de xeito puntual. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e competenciais da materia.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando os ritmos e os estilos de aprendizaxe, e tendo en conta a atención á diversidade. A materia de Historia de España permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación.

2. Contexto: características do centro e do alumnado

R/ Orquídea, 45

27004-Lugo

Centro adscritos

CEIP de Casás

CEIP Menéndez Pelayo

Para BAC: CPI de Friol

O IES Leiras Pulpeiro é un centro que acolle actualmente ensino secundario obrigatorio (ESO) e Bacharelato (BAC). Ten matriculados perto de 500 alumnos e no curso actual están repartidos en 5 grupos d 1º Eso, 6 de 2º ESO, 4 de 3º Eso, 4 de 4º ESO, tres de 1º de BAC e 2 de 2º de BAC.

Ten uns 55 profesores, dos cales a maioría teñen destiño definitivo no centro o que garante a continuidade dos proxectos educativos.

Está situado nunha zona periférica da cidade, en barrios onde escasean os servizos públicos e negocios, abundan ás vivendas sociais e espazos urbanizados mesturados con explotacións agrícolas destinadas ao autoconsumo.

Os alumnos proveñen destes contextos de clases medias-baixas, ccon familias con poucos recursos, elevada taxa de paro e ás veces familias desestructuradas.

A poboación inmigrante é numerosa, destacando aquela que procede de países do centro e sur do continente americano e tamén de Marrocos. Tamén temos bastante alumnado de etnia xitana.

A taxa de abandono escolar é un problema sobre todo nos curso 2º e 3º da ESO a a taxa de repetición de curso é elevada.

A Bacharelato adoitan incorporarse alumnos procedentes do medio rural, da localidade de Friol e tamén doutros centros da cidade, preferentemente do Divino Maestro.

IES “Leiras Pulpeiro”
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

O centro conta tamén cunha aula de alumnos TEA que conta con persoal especializado. A sensibilización con este tipo de alumnado é un obxectivo de todo o claustro do centro.

3. Obxectivos do bacharelato

1	a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
2	b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
3	c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
4	d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
5	e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
6	f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
7	g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
8	h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
9	i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
10	l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
11	m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
12	n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
13	ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

14	o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
15	p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

4. Contidos, criterios de avaliación, competencias clave, estándares de aprendizaxe e temporalización:

Historia de España. 2º de bacharelato					
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Estándares avaliados	Competencias clave	Temporalización
Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns					
<ul style="list-style-type: none"> B0.1. Método histórico. Fontes e perspectivas. 	<ul style="list-style-type: none"> B0.1. Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e extraer información salientable sobre o tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC 	
<ul style="list-style-type: none"> B0.2. Análise e comentario de fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> B0.2. Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B0.3. Utilidade das fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> B0.3. Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B0.4. Mapas e liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> B0.4. Recoñecer a utilidade das fontes para o/a historiador/a, á parte da súa fiabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC 	

Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: prehistoria (evolución do Paleolítico ao Neolítico; pintura cantábrica e levantina; importancia da metalurxia); configuración das áreas celta e ibérica (Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais; cultura castrexa); Hispania romana (conquista e romanización da Península; legado cultural romano; exemplo galego); monarquía visigoda (ruralización da economía; poder da Igrexa e a nobreza). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da Península Ibérica desde a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, e identificar as súas causas e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCS 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC 	▪

		<ul style="list-style-type: none"> HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
<p>Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)</p>					
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Al-Andalus: conquista musulmá da Península; evolución política de Al-Andalus; revitalización económica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Explicar a evolución dos territorios musulmáns na Península, describindo as súas etapas políticas e os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC 	
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV); diferente evolución e organización política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista e repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, en relación co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	

<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), e sinalar os seus factores e as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns e describir o réxime señorial e as características da sociedade estamental. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, e especificar as súas colaboracións e as influencias mutuas. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA CSIEE CCEC 	
<p>Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)</p>				
<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con Portugal. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, e identificar as reminiscencias medievais e os feitos salientables que abren o camiño á modernidade. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Auxe do Imperio no século XVI: dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Explicar a evolución e a expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	

<p>conflictos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise demográfica e económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Explicar as causas e as consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e na arte. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC 	
		<p>Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)</p>			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, e explicar as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	

<p>europaea; a Paz de Utrecht e o novo equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.</p>	<p>súas consecuencias para a política exterior española e a nova orde internacional.</p>	<p>▪ HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.</p>	<p>▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
<p>▪ B4.2. Reformas institucionais: novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado.</p>	<p>▪ B4.2. Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.</p>	<p>▪ HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA</p>	▪
		<p>▪ HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
<p>▪ B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América.</p>	<p>▪ B4.3. Comentar a situación inicial dos sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.</p>	<p>▪ HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA</p>	▪
		<p>▪ HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
<p>▪ B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia.</p>	<p>▪ B4.4. Explicar a engalaxe económica de Cataluña, en comparación coa evolución económica do resto de España.</p>	<p>▪ HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
<p>▪ B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas,</p>	<p>▪ B4.5. Expor os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado,</p>	<p>▪ HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.</p>	<p>▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC</p>	▪

anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.	identificando as súas vías de difusión.	▪ HEB4.5.2. Razoa a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC	
Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo				
▪ B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre España e Francia; Guerra da Independencia.	▪ B5.1. Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.	▪ HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.	▪ CCL ▪ CSC	
		▪ HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	▪ CCL ▪ CSC	
▪ B5.2. Primeiro intento de revolución liberal, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.	▪ B5.2. Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, en relación co ideario do liberalismo.	▪ HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA	
		▪ HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA	
▪ B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo; trienio liberal; reacción absolutista.	▪ B5.3. Describir as fases do reinado de Fernando VII, e explicar os principais feitos de cada unha.	▪ HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	▪ CCL ▪ CSC	
		▪ HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	▪ CCL ▪ CSC	
		▪ HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC	
		▪ HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC	
▪ B5.4. Emancipación da América española:	▪ B5.4. Explicar o proceso de independencia das colonias americanas,	▪ HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do	▪ CCL ▪ CSC	

protagonismo crioulo; fases do proceso; repercusións para España.	diferenciando as súas causas e as súas fases, así como as repercusións económicas para España.	proceso de independencia das colonias americanas.			
		<ul style="list-style-type: none"> HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B5.5. A obra de Goya como testemuño da época. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.5. Relacionar as pinturas e os gravados de Goya cos acontecementos deste período, e identificar nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CSC CCEC 	
Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)					
<ul style="list-style-type: none"> B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras carlistas. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade de clases. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.2. Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicar o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	

		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC 	
<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Proceso constitucional. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, en relación coas correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Explicar o Sexenio Democrático como período de procura de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas. 		<ul style="list-style-type: none"> CAA CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.5. Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en España, en relación co desenvolvemento do movemento obreiro internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
<p>Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)</p>					
<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración. 		<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos 		<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC 	

		históricos.			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do problema carlista; solución temporal do problema de Cuba. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC 	
<p>Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente</p>					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ 	

<p>▪ B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos; rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna; problemas da Facenda; investimentos estranxeiros. O caso galego.</p>	<p>▪ B8.2. Analizar os sectores económicos e especificar a situación herdada, as transformacións de signo liberal e as consecuencias que se derivan delas.</p>	<p>▪ HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.</p>	<p>▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.</p>	<p>▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.</p>	<p>▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
		<p>▪ HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.</p> <p>▪</p> <p>▪</p> <p>▪</p> <p>▪</p>	<p>▪ CCL ▪ CSC</p>	▪
<p>Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)</p>				

<ul style="list-style-type: none"> B9.1. Intentos de modernización do sistema: revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.1. Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, e especificar as súas actuacións máis importantes. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique" en Andalucía). 	<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Analizar as causas da quebra do sistema político da Restauración e identificar os factores internos e os externos. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, e describir as súas características, etapas e actuacións. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da 	<ul style="list-style-type: none"> B9.4. Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, en relación coa situación herdada do 	<ul style="list-style-type: none"> HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	

<p>Guerra Mundial na economía española; intervencionismo estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.</p>	<p>século XIX.</p>	<p>Primo de Rivera.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	
<p>Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)</p>					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Explicar a II República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflictividade social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30. ▪ HEB10.1.2. Diferencia as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Evolución política durante a II República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución de Asturias); Fronte Popular (primeiras actuacións do Goberno; preparación do golpe militar). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Diferenciar as etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os feitos e as actuacións principais en cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República. ▪ HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931. ▪ HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos. ▪ HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior. ▪ HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934. ▪ HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e as consecuencias, a intervención internacional e o curso dos acontecementos nas dúas zonas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC 	▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, e expor as achegas das xeracións e das figuras máis representativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ 	▪
Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.1. Características e evolución do franquismo: postguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.1. Analizar as características do franquismo e a súa evolución no tempo e especificar as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, en relación coa cambiante situación internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.2. Diferencia etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC 	▪

<p>política do novo Estado; represión política; autarquía económica); anos do "desenvolvemento" (plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente oposición ao franquismo); fin do franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	▪
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC 	▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.2. Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas manifestacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC 	▪
<p>Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)</p>				

<ul style="list-style-type: none"> B12.1. Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, continuismo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma política; primeiras eleccións democráticas. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.1. Describir as dificultades da transición á democracia desde o franquismo nun contexto de crise económica, e explicar as medidas que permitiron a celebración das primeiras eleccións democráticas. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B12.2. Período constituínte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País Vasco; Constitución de 1978 e Estado das autonomías. O caso de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.2. Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> B12.3. Gobernos constitucionais: problema do terrorismo; golpe de Estado frustrado de 1981; ingreso na OTAN; plena integración en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> B12.3. Analizar a evolución económica, social e política de España desde o primeiro Goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis salientables ás que se enfronta e os efectos da plena integración en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	
		<ul style="list-style-type: none"> HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC 	

		desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.			
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4. Papel de España no mundo actual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4. Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	

5- Metodoloxía:

Propugnamos unha metodoloxía activa e participativa por parte do alumnado, co fin de desenvolver os obxectivos e contidos asinados. Sen embargo, a maioría das clases o profesor desenvolverá os contidos da materia, sempre encamiñados á consecución dos obxectivos da EBAU.

Ademáis das exposicións teóricas do profesor, os alumnos terán que facer composicións históricas, comentarios de gráficos, fotografías, mapas, etc., relacionados coas posibles prácticas que poden poner na EBAU.

6- Criterios de Avaliación e Cualificación:

Os criterios de avaliación se aplicarán a través de probas escritas e actividades. Os exames serán dous por avaliación, co mesmo formato que o das probas ABAU. As partes da proba serán as seguintes:

- Vocabulario, que suporá o 20% da nota da proba escrita e constará de catro termos. Dous termos en branco equivale a un suspenso na proba. Nota mínima esixible para o aprobado 1 punto.
- Pregunta de teoría a desenvolver en 25-30 liñas, 3 puntos, 30%. Nota mínima esixible para o aprobado, 1,5 puntos.
- Composición histórica sobre 3 documentos, cinco puntos, 50% da proba escrita. Mínimo esixible para obter o aprobado, 2,5.

As dúas probas escritas farán media para a nota da avaliación e suponen o 80% da calificación.

A corrección se realizará a través de rúbrica da que disporá o alumnado.

A nota mínima requerida nos exames para facer media aritmética é de 4

Avaliación das Actividades

Ao longo da avaliación os alumnos terán que presentar unha serie de actividades na aula virtual: composicións, comentarios, exercicios, que puntuarán ataun 20% da calificación da avaliación. A non presentación na data requerida equivale a un 0.

Cada avaliación é independente e poderá recuperarse cunha proba escrita ao comezo da avaliación seguinte e o profesor/a poderá considerar a posibilidade de recuperar tan só as probas suspensas, dependendo do traballo do alumnado na aula

Procedemento de Avaliación Final:

O alumnado que non acadara un mínimo de 5 na media das tres avaliacións, terá que facer a proba final, que terá o mesmo formato das probas

ABAU, no que se aplicarán os mesmos criterios de calificación que adoptaron ao longo do curso.

Este sistema aplicarase, tanto nas probas de maio, como na extraordinaria de Xuño.

Procedemento de Avaliación Extraordinaria:

A proba será co mesmo formato que a proba Abau. Avaliaranse os estándares no que se requira un 100% de grao de consecución.

Procedemento de Recuperación e Avaliación de avaliacións pendentes:

O alumno debe presentar os traballos requeridos polo profesor asignado e se realizará unha proba a principios da segunda avaliación e ao final da terceira.

Procedemento de Avaliación Extraordinaria:

Aplicarase unha proba similar á feita na Avaliación Final. Pero se o alumno/a ten suspenso algún traballo, deberá entregalo de novo para ser examinado.

Procedemento de recuperación e Avaliación de Pendentes:

Non hai pendentes de esta asignatura ao ser o primeiro curso do Bacharelato no que hai Historia de España

7- Plan de reforzo polo contexto Covid-19:

Este curso a metodoloxía ven moi condicionada polas circunstancias actuais de pandemia do Covid-19. Os grupos poder ser un ou dous, de non máis de 25 alumnos. Tendo en conta os 35 matriculados nun dos grupos, haberá dous grupos de 17/16 alumnos. Isto favorece o traballo colaborativo que sen embargo, non se pode realizar na aula tendo en conta a obrigada distancia de seguridade.

O primerio será detectar o medios dixitais cós que conta o alumnado (redes wifi, tablets, ordenadores, tarifas de datos ilimitadas etc) No caso de que algún alumnos noi poidar acceder ao contido dixital, facilitarase outra canle mentres se

intenta que mediante préstamo ou algún outro método poida proveerse dos recursos necesarios

A Aula Virtual será a canle de comunicación do profesor /alumado e tamén o repositorio de materiais e o sitio de entrega de todos os traballos que o alumnado realice.

As clases terán un período dedicado á desinfección e correcta disposición dos elementos de mobiliario así como á correcta ventilación.

O profesor/a utilizará o método de exposicións orais, con intervencións e interpelación ao alumnado para comprobar que seguen o desenvolvemento da materia. As exposicións irán acompañadas de presentacións de diapositivas con gráficos, imaxes e cuadros sinópticos e tamén de vídeos.

Todos os alumnos deben suscribirse ao curso na aula virtual. Alí realizarán traballos semanais, recibirán material e en caso de ser necesario de haber confinamento ou períodos de cuarentena, poderán habilitarse exames virtuais con formato diferente aos presenciais.

En caso de cuarentena de parte do alumnado:

Tentaremos facer ás clases en streaming no seu horario habitual. Para aqueles que non poidan seguir a clase en directo, poderán acceder a podcast, presentacións e vídeotutoriais.

No caso de confinamento da clase:

Clases virtuais a través do Webex no seu horario habitual con asistencia obrigatoria para aqueles alumnos que dispoñan de medios.

A pesares das circunstancias, o traballo colaborativo en equipos vai ser unha parte fundamental da materia e fomentarse o seu desenvolvemento a través das distintas plataformas: Drive, aula virtual, Google duo, whastapp etc.

8. Outras avaliacións: Avaliación da práctica docente

Avaliación da proceso de ensino e de práctica docente	Escala			
(Indicadores de logro)				
Proceso de ensino:	1	2	3	4
1.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3.- Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5.- Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7.- Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8.- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11.- Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1.- Como norma xeral fanse explicacións xerais para todo o alumnado				
2.- Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4.- Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6.- Intercálase o traballo individual e en equipo?				
5.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
6.- Incorporáranse ás TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
7.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
8.- Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames, etc?				
9.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
10.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				

11.- Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?				
12.- Realizáronse as ACS popostas e aprobadas?				
13.- As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares				
14.- Avaliáse a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

Avaliación da programación didáctica:

Mecanismo de revisión:

A programación revisárase anualmente e en caso de desaxuste coa práctica docente comprévilala condo se detecte o desfase ou os problemas de adaptación.

Para elo é fundamental a constante coordinación do departamento.

Que medidas se adoptarán en caso de desfase:

Acomparar a temporalización e a programación de todos os grupos do mesmo nivel.

2.- Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica (Indicadores de logro)	Escala			
	1	2	3	4
1.- Diseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asígnouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Diseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				

16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?				
17.- Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?				
18.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
19.- Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación				
20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
21.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
22.- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentes?				
23.- Fixáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?				
24.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
25.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
26.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEE?				
27.- Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?				
28.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
29.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
30.- Seguiuise e revisouse a programación ao longo do curso				
31.- Contribuíuse desde a materia ao plan de lectura do centro?				
32.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?				

9. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE:

Medidas de atención á diversidade no presente curso.

Medidas ordinarias e extraordinarias:

No curso actual hai un alumno con TDHA

Medidas ordinarias	Medias extraordinarias
Organizativas	Curriculares
1. Adecuouse a estrutura organizativa do centro e/ou da aula para algún alumno/a	1. Faise algunha adaptación metodolóxica para algún alumno/grupo como traballo colaborativo en grupos

<p>ou grupo?</p> <p>a) Tempos diferenciado, horarios específicos, etc.</p> <p>Existen espazos diferenciados e horarios específicos No</p> <p>b) b) Espazos diferenciados?</p> <p>no</p> <p>c) c) Materiais e recursos didácticos diferenciados?</p> <p>Sí</p> <p>2. Faise algún desdoblamento de grupos?</p> <p>Non</p> <p>3. Faise algún reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula?</p> <p>Non</p>	<p>heteroxéneos, titoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.?</p> <p>Sí</p> <p>2. Adáptanse os tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a?</p> <p>Sí</p> <p>3. Existe algún programa de reforzo en áreas instrumentais (LC/LG/MT) para alumnado de 1º e 2º da ESO?</p> <p>Si</p> <p>4. Existe algún programa de recuperación de materias non instrumentais</p> <p>Non</p>
---	--

<p>4. Faise algún reforzo e/ou apoio fóra da/s aula/as a algún alumno/a?</p> <p>Non</p> <p>6. Que medidas se propoñen para o alumno enviado á aula de convivencia?</p> <p>Traballos</p>	<p>5. Existe algún programa específico para alumnado repetidor da materia?</p> <p>Non</p>
---	---

8- Actividades complementarias:

Debido á situación provocada pola Covid-19 neste curso non se farán Actividades Complementarias e Extraescolares.

9- Datos do Departamento.

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Historia de	2º BAC	2	Mª Dolores

IES "Leiras Pulpeiro"
R/ Orquidea nº 45, 27004 Lugo
Tlfno: 982-203427 / Fax 982-203486
ies.leiras.pulpeiro@edu.xunta.es

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARI

España			Bouza
--------	--	--	-------